

Upravištvo, Ljubljana, Knafljeva
ulica 5 - Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3 - Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Aleksandrova
cesta št. 13 - Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2 - Telefon št. 190.
Računi pri pošti čez zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praha čisto
78.190, Wien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina ena mesec 25 - Din.

za tuzemstvo 40 - Din.

Uredništvo

Ljubljana: Knafljeva ulica 5 Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 13 To-
lefon št. 2440 (ponoči 2582)
Celje: Kocenova ul. 9 Telefon št. 190.

Rokopisi se ne vračajo - Oglasi po
tarifu

Avstrijski prevratniki oproščeni

Graško porotno sodišče je popolnoma opravičilo dr. Pfrimerja in njegovih sedem tovarišev obtožbe veleizdaje zaradi poizkušene državnega prevrata

Gradeč, 18. decembra. s. V razpravi proti obtoženim članom Heimatschutza so danes po govoru državnega pravdnika nastopili zagovorniki s svojimi obrambnimi govori.

Kot prvi je govoril dr. Busson, zagovornik obtoženega Kammerhoterja, ki je med drugim izjavil, da je zelo znatno, ker stoji pred sodiščem spoštovanja vredni možje kakor največji zločinci in morilci. Zagovornik je nato na široko razpravljal o sličnih dogodkih v l. 1922 in 1927, kakor tudi o nedavnih krvavih epopodih v Voitsbergu. V nadaljnjem se je spomnil tudi plebiscita dr. Pfrimerja, v katerem je zahteval kaznovanje vseh onih, ki so zakrivali katastrofo pri Creditanstaltu, kakor tudi, da so celo poslanci nadlegovali dr. Pfrimerja z najrazličnejšimi zahtevami. Zaradi tega je ravnal tako rekoč pod pritiskom naroda. Njegov cilj ni bil drugega kakor rešiti državo in narod. V tej razpravi gre za usodo ljudi, ki so ravnali samo iz ljubezni do domovine in so ostali do konca zvesti svojim voditeljem. Zato je absurdno, da bi bili kaznovani.

Nato je zagovornik dr. Pfrimerja doktor Delphin govoril o križevnem potu gornjestejerskega prebivalstva, ki ga socialni demokrati popolnoma terorizirajo. To prebivalstvo je moralo prenesti neverjetne stvari in zaradi tega je tudi reakcija temu primerna. Dr. Delphin je navajal dalje še odstavke iz brošure »Veleizdaja kot narodna kuga«, v kateri se obravnava krivda socialnih demokratov za te dogodke. Heimatschutzlerji so izvršili vsa svoja dejanja tako, kakor so smatrali, da bi bilo za domovino najbolje.

V sličnem smislu so govorili tudi ostali

zagovorniki. Med njimi je dr. Prammer izjavil, da oprostitev ne bi bila istovetna s sankcijo za nov prevrat Heimwehra, temveč le resno svarilo vladi, da mora željam naroda tudi v resnici ugoditi.

Državni pravdnik dr. Seelig je kratko repliciral na vse govore in naglasil, da so zagovorniki žigosali vso razpravo popolnoma napačno kot razpravo s popolnoma političnimi tendencami, razen tega pa so se izgubili v podrobnostih. Državni pravdnik je končno prosil, naj se državi ne odreče pravica. Oprostitev obtožencev bi imela za posledico, da bi se bilo treba Avstriji vsakih 14 dni bati novega prevrata.

Zagovornik dr. Busson je dobil še enkrat besedo in poudaril, kolik. krvavih žrtev so imeli Heimatschutzlerji v stremeljenju za dosego svojih ciljev. Pristavil je še, da je bilo v zadnjih letih oproščenih pred sodišči mnogo morilcev in drugih zločincev, dočim bi morali biti sedaj kaznovani ravno najhujši sinovi naroda.

Med dr. Bussonovim govorom je nastal med poslušalstvom precejšen nemir, ko pa je predsednik zagrozil z izpraznitvijo, se je hrup takoj polegel.

Nato so se porotniki umaknili na posvetovanje.

Ob pol 7. zvečer so sporočili porotniki po svojem predsedniku Henriku Ramertu, trgovcu z usnjem v Feldbachu, svoj pravdorek. Vprašanje krivde veleizdaje oziroma udeležbe pri veleizdaji so porotniki soglasno zanimali, kakor je sodišče vse obtožence oprostiti. Izrek porotnikov so poslušalci sprejeli z rinskimi pozdravi, nekaj moških in žensk med njimi pa je začelo jokati.

BORBA ZA REPARACIJE

Anglija za prednost zasebnih dolgov pred reparacijskimi - Sestanek reparacijske konference sredi januarja

Pariz, 18. decembra. d. Angleški poslanik v Parizu je izročil včeraj zunanjemu ministru noto o vprašanju dolgov, ki je zbudila v francoskih političnih krogih zelo neugodno razpoloženje. Angleška teza, da naj se povračila kratkoročnih kreditov prizna prednost pred reparacijskimi plačili, je namreč popolnoma nasprotna francoski tezi. Prav tako ne odgovarja francoskemu naziranju odstavek angleške note, da je treba počakati šele na uspehe posvetovanj baselskega odbora strokovnjakov.

Francoski poslanik v Londonu je angleškemu zunanjemu uradu oficijelno sporočil naziranje svoje vlade. Angleški poslanik v Parizu je baje Briand predlagal, naj se skliče reparacijska konferenca za 15. januar. Zdi se, da proti določitvi tega roka francoska vlada načelno ne bo »govorila«. Kot kraj sestanka reparacijske konference pridejo v poštev Basel, Zeneva ali Haag.

Pariz, 18. decembra. d. Glede na angleško noto o reparacijskem vprašanju ugotavljajo v političnih krogih, da se ne more ugoditi angleški želji po priznanju prednosti kratkoročnim kreditom. Poudarjajo, da morajo reparacijske obveznosti zavzemati toliko časa prvo mesto, dokler je Nemčija nezmožna plačati. Mnenja so, da bodo potrebna pogajanja z Anglijo in da bo sklicanje reparacijske konference samo tedaj mogoče, če bo prišlo do političnega sporazuma med Francijo in drugimi podpisniki Youngovega načrta. Francoska vlada bo odgovorila na angleško roto prihodnji tork. Pogajanja se bodo hitreje

razvijala šele po izgotovitvi baselskega poročila.

Curih, 18. decembra. d. »Neue Zürcher Zeitung« je objavila zanimiva poročila o uspehu pogajanj italijanskega zunanjega ministra Grandija v Washingtonu, o katerem se je čuvala doslej stroga tajnost. Po teh poročilih je prišlo med Rimom in Washingtonom do zblizanja, kakršno prej še ni obstajalo med Zedinjenimi državami in katerokoli evropsko državo. Kakor trdi list je bila italijanski vladi obljubljena dalekosežna finančna pomoč Amerike, če bo Italija uporabljala v bodoče sredstva za zaščito svoje valute in industrije. Italijanska vlada si je popolnoma privoila ameriško naziranje o prednosti zasebnih dolgov Nemčije pred reparacijskimi dolgi. Nadalje si je italijanska vlada zagotovila v Washingtonu znatno zunanje-politično zasombi, tako da more mnogo lažje kakor prej uveljaviti svojo znano zahtevo po reviziji mednarodnih pogodb.

Baselsko poročilo

Basel, 18. decembra. d. Walter Layton, ki mu je bila poverjena sestava končnega poročila o delu posebnega posvetovalnega odbora banke za mednarodna plačila v Baslu, je svoje delo skoro popolnoma dovršil. Poročilo ne bo obsegalo nobenih končnih zaključkov, temveč ba samo označilo dejanske razmere gospodarskega položaja Nemčije ter vpliv reparacijskih plačil na mednarodno trgovino.

Pariz, 18. decembra. n. Dopisniku lista »Journal Industriel« je izjavil angleški finančni strokovnjak Layton, ki ima na-

logo, da sestavi poročilo o stabilizaciji angleške valute, da Anglija ne more stabilizirati svojega funta vse dotlej, dokler se evropski gospodarski položaj ne bo dočela obnovila. Pritisk reparacij je evropsko gospodarstvo docela paraliziralo. Zaradi tega bo potrebno v prvi vrsti rešiti reparacijsko vprašanje, nato ozdraviti evropsko gospodarstvo, nakar bo šele mogoče govoriti o stabilizaciji funta.

Podaljšanje nemških kratkoročnih dolgov

Berlin, 18. decembra. d. Kakor zatrjujejo, potekajo berlinska pogajanja o podaljšanju nemških kratkoročnih dolgov ugodno. Napovedujejo celo, da bodo kratkoročni dolgovi podaljšani za 10 let. Računajo, da bo ustanovljena posebna družba, na katero bodo prenesli upniki svoje zahteve. Nemški dolžniki bi v roku 10 let odplačali pri tej družbi svoje dolgeve v enakih letnih obrokih, dočim bi upniki prejeli bone, ki bi jih lahko diskontirali pri bankah v svojih državah in tako prišli v posest gotovine. Izvzeti bi bili samo remourni krediti.

Odmev na pariški borzi

Pariz, 18. decembra. s. Angleški funt je na današnji borzi padel na 85.94. Tudi dolar je bil zelo šibek in je padel od 26.46 na 25.41375. Slabost angleške in ameriške devize je v zvezi z manj ugodno atmosfero na amerškem kongresu za ratifikacijo Hooverovega moratorija in z nasprotstvi med Ameriko in Anglijo.

Preosnova madžarske vlade

Imenovanje novih ministrov namestu odstopivših bo objavljeno danes

Budimpešta, 18. decembra. n. Rekonstrukcija Karolyijeve vlade je gotova stvar. Imenovanje novih ministrov bo objavljeno jutri madžarski službeni list. Mesto krščanskega socialca Ernsta, ki je doslej vodil prosvetno ministristvo in podal demisijsko, bo prevzel bržkone član unitaristične stranke Karadaj, ki je znan strokovnjak na polju fizične kulture. Za finančnega ministra, ki ga je začasno nadomestil predsednik vlade Karolyi, bo najbrže imenovan predsednik zveze bančnih zavodov in bivši minister Friderik Koranyi. Ministristvo za zdravje, ki ga je vodil bivši prosvetni minister Ernst in ki je sedaj v likvidaciji, bo začasno prevzel ministristki predsednik Karolyi. O nasledniku Jancsa Mayerja v ministristvu za male posestnike se še niso odločili. Pravijo, da bo tudi to ministristvo niknjeno. Vlada se bo na ta način rekonstruirala le na osnovi unitaristične stranke, ker sta parlamentarni frakciji krščanskih socialistov in zastopnikov malih posestnikov prestopili v opozicijo.

Budimpešta, 18. decembra. g. Na dana-

šnji seji zgorne zbornice so vzbudile izjave grofa Aladarja Czechenja veliko pozornost. Govornik je predlagal, naj se pozove vsa bivša Bethlenova vlada na odgovornost. Razmere v državi bi bile danes popolnoma drugačne, če bi proračuna ne bili obremenjevali z nekoristnimi in celo luksuznimi izdatki. Zato je treba vlado, ki je brez dovoljenja državnega zbora razstrela iz državnih sredstev med milijardo pengov, pozvati na zagovor. Za vse te pogreške je odgovorna tudi unitaristična stranka, ki je slepo hodila za Bethlenom. Madžarska sedaj tudi kljub najbolj drakoničnim ukrepom ne bo mogla zbrati potrebnega denarja za odplačilo inozemskih dolgov, temveč bo morala zahtevati od inozemskih upnikov, da se plačila odgode. Govornik je nato nastopil za ustvaritev avstrijsko-madžarske gospodarske zveze, ki naj bi se ji priključila tudi Italija. Na ta način bi bil za Avstrijo načrt nemško-avstrijske carinske unije finančno in gospodarsko odveč in zanj bi bilo lahko dobiti tudi priatek Francije.

Novi zapletljaji na Daljnem vzhodu

Mandžurija samostojna država pod zaščito Japonske - Kitajska opušča sodelovanje z Društvom narodov

London, 18. decembra. d. V Mukdenu je bila osnovana nova krajevna vlada. Za guvernerja v Mukdenu je bil imenovan japonsko podporno višji kitajski uradnik Can, ki ga smatrajo kot kandidata za predsednika v bodoči avtonomni centralni vladi v Mandžuriji. Dogodki se v Mandžuriji razvijajo s toliko naglico, da se bo anketa komisija, ki jo namerava poslati Društvo narodov na Daljni vzhod, znašla ob svojem prihodu pred popolnoma novim položajem, ker bo prišla v Mandžurijo, ki bo postala medtem na podlagi posebne pogodbe od Japonske zaščitena država.

Tokio, 18. decembra. d. Japonsko vojno vodstvo je sklenilo v sporazumu z vlado, da odpošlje znatna vojaška ojačenja v Mandžurijo. Oficijelno utemeljuje ta sklep, da je potrebna zaradi naraščajočega števila kitajskih razbojnikov in odpustitvi japonske vojske za Japonsko. Vendar je treba zamenjati posamezne utrujene čete.

Nanking, 18. decembra. d. Dijaki izgrede so se večer ponovili v poostreni obliki. V znak protesta proti delovanju Kuomintang je vdrla kakih 3000 dijakov v strankino tajništvo ter v prostore lista »Central Daily News«, kjer so povzročili znatno škodo. Prišlo je ponovno do spopadov z vojaštvom, ki je končno streljalo na demonstrante. Po dotedanjih ugotovitvah ni bil nihče ranjen, pač pa je bilo aretiranih 30 oseb. Položaj v glavnem mestu je trenutno zelo kritičen.

Kot bodoči naslednik Čangkajskega se smatra dr. Sunfo. Lingsemu je bilo samo začasno poverjeno izvrševanje poslov odstopivšega predsednika Čangkajskega. Lingsem označuje kot glavne smerice bodoče kitajske zunanje politike nepopustljivost proti Japonski v Mandžuriji in manj teeno sodelovanje Kitajske z Društvom narodov. Novo kitajsko vlado v Nankingu bo v kratkem osnovala stranka Kuomintang.

Šanghaj, 18. decembra. n. Iz Nankinga poročajo, da so prišli tja s posebnim vlakom pod vojaško zaščito člani kantonske vlade. Kantonski kabinet se je takoj po svojem prihodu sestel z nankinško vlado. Zastopniki Kantona so zahtevali demokratizacijo sedanjih kitajskih ustave, vzpostavitev suverenosti v vseh delih države, upravno reformo in končno kazen za generala Čangsiangja, ki je po njihovem mnenju povzročil mandžunsko katastrofo.

London, 18. decembra. AA. »Daily Telegraph« piše, da bo zastopal v preiskovalni

Zahvala Nj. Vel. kralja

Beograd, 18. decembra. AA. O priliki krstne slave kraljevega doma in rojstnega dne Nj. Vel. kralja so bile odposlane na najvišji naslov številne čestitke iz držav in inozemstva, v katerih se izražajo rodoljubna vdanost in zvestoba ter pošiljajo tople želje za dolgo življenje, srečo in slavo Nj. Vel. kralja, Nj. Vel. kraljice in za napredek kraljevskega doma.

Po najvišjem naročilu je pisarni Nj. Vel. kralja čast, da izjavi hvaležnost poimenočim in ustanovam za poslane čestitke.

Čestitke Nj. Vel. kralju

Pariz, 18. decembra. p. Ker je bilo davč v Parizu lepše vreme, je Nj. Vel. kralj Aleksander vstal zgodaj ter se v spremstvu ministra dvora Boška Jeftića sprehajal nad eno uro po pariških ulicah in sprehajališčih. Popoldne je sprejel kralj v avdicionu poveljnika mesta Pariza, slavnega generala brez roke Gouranda.

O priliki svojega rojstnega dne je kralj Aleksander prejel čestitke mnogih inozemskih dvorov in poglavarjev držav. Brzjavno so čestitali angleški kralj in kraljica, predsednik Zedinjenih držav Hoover, italijanski kralj in kraljica, belgijski kralj in kraljica, bolgarski kralj Boris, danski kralj Kristijan, nizozemska kraljica Viljemina, predsednik ČSR T. G. Masaryk ter mnogi ugledni evropski državniki. Francoski predsednik republike Doumer, predsednik vlade Laval in zunanji minister Briand so poslali ob tej priliki Nj. Vel. kraljici Mariji krasne šopke cvetja.

Recepcija v praškem poslaništvu

Praga, 18. decembra. s. Snoči je jugoslovanski poslanik dr. Grisogono ob priliki rojstnega dneva kralja Aleksandra priredil recepcijo, na kateri so bili navzoči nekateri ministri, med njimi zunanji minister dr. Beneš in minister za narodno obrambo Viškovsky, številni parlamentarci, nadškof Kaspar, nuncij Ciriaci in drugi visoki cerkveni dostojanstveniki, kancelar dr. Šamal, visoki uradniki vseh ministrstev, vodilni generali, ves diplomatski zbor, jugoslovanska kolonija in številni zastopniki gospodarskih krogov, novinarji in drugi predstavniki javnega življenja. Na predvečer rojstnega dneva je priredilo akademsko društvo »Jugoslavija« svačeno akademijo z izbranim umetniškim programom, ki so jo posestili poslanik dr. Grisogono s celokunim osebnim poslaništvu, mnogobrojni člani jugoslovanske kolonije in nič manj številni češkoslovaški prijatelji jugoslovanskega dijaštva.

Iz uravne službe

Beograd, 18. decembra. M. Z. ukazom ministra notranjih poslov so napredovali za eno skupino: sreski načelnik sreza Brežice dr. Alojz Gregorin, sreski načelnik sreza Kranj dr. I. Ozarin, sreski načelnik sreza Kranjskega dr. Vladimir Fon, sreski načelnik sreza novomeškega Anton Krajsšek, sreski načelnik sreza ptujskega dr. Zvonimir Bračina, sreski načelnik sreza konjskega Dominik Dereani, politično-uradni sekretar sreza ptujskega Rafael Mahnič. — Upokolen je politično-uradni sekretar sreza celjskega Ivan Forščin. — V ministristvu za šume in rudnike je upokolen dosežani načelnik oddelka za rudarstvo dr. Ivan Turina in je imenovan za njegovega naslednika dosežani inšpektor ministristva inž. Nikola Belančič.

Povišanje carin na Nizozemskem
Haag, 18. decembra. AA. Parlament je sprejel zakonski načrt o povišanju carinskih postavk za 8 do 10 odstotkov.

Burna seja avstrijskega parlamenta

Razprava o krvavih izgrelih v Voitsbergu — Protesti socialnih demokratov proti postopanju vladne eksekutive

Dunaj, 18. decembra. s. V parlamentu je prišlo danes do burnih prizorov. Socialni demokrati so vložili nujno vprašanje zaradi dogodkov v Voitsbergu. Njihov govornik je ostro napadal eksekutivno vlado, češ, da pri vsaki priliki popolnoma neupravičeno uporablja orožje proti delavcem, dočim se lahko drugi prevratniki svobodno gibljejo.

Notranji minister Winkler je na podlagi dosedanjih preiskave opisal dogodke v Voitsbergu, kjer je orožništvo uporabilo orožje še le potem, ko je bilo v najhujši stiski in je množice opetovano pozvalo, naj izprazni prostor pred mestno hišo. Orožniki so oddali

samo štiri strela. Na trgu, kjer se je zbirala množica, pa so po spopadu našli več revolverjev in nožev.

Zaradi vedno glasnejših medklincev heimatschutzlerjev in socialnih demokratov se je hrup v dvorani tako stopnjeval, da je moral predsednik končno sejo prekiniti. Nadaljevala se je seja popoldne. Sprva je vladalo tudi na popoldanski seji še precejšnje razburjenje, pozneje pa so se duhovi pomirili, nakar se je pričelo posvetovanje o novih zakonih za kredite in sanacijo zveznih železnic.

Neuspeh ruske kolektivizacije

Nazadovanje kmetijske produkcije — Odpor kmetov proti boljševiškim voditeljem

Pariz, 18. decembra. v. List »Rusija in Slovanstvo« ugotavlja, da je politika kolektivizacije v sovjetski Rusiji ustvarila največje politične težkoče za sovjetsko vlado. Članek pravi med drugim: Agrarna revolucija se v Rusiji še ni končala, temveč se nadaljuje z neobičajnim razvijanjem in odkriva v posameznih trenutkih popolnoma nova obzorja. Na žalost v zadnjem času ta obzorja ne obetajo prav ničesar dobrega. Kakor je izgledalo pred časom, da se bo rusko kmetijstvo razvijalo v ugodni smeri, tako so se sedaj razmere poslabšale, da je pričakovati vsak čas največje katastrofe. Kmetje v sovjetski Rusiji so priče novega

preokreta v kolektivizaciji, ki je postala žalostna in tragična za boljševike same. Pripetilo se je, kar niso boljševiki nikdar pričakovali in kar jim povzroča velike težave. Boljševiki so dosegli skrajno mejo v načinu izvajanja agrarne revolucije, pri tem pa so pozabili na psihologijo množice, ki se je sedaj obrnila proti njihovim voditeljem. Upi sovjetskih voditeljev glede na uspehe kolektivizacije so se razblinili. Produkcija kmetijskih proizvodov stalno pada in zaloge, ki so zbrane za izvoz iz Rusije še daleč ne dosegajo višine, s kakršno so računali v petletnem načrtu.

Odgoditev razorožitvene konference

London, 18. decembra. n. Dopisnik lista »Morningpost« v Zenevi je izvedel, da pripravljajo v tajništvu Društva narodov vse potrebno, da bi bila splošna razorožitvena konferenca odgodena. V krogih Društva narodov so namreč prišli do prepričanja, da bi konferenca sprčo sedanjih razmer na svetu in še posebej v Evropi ne obrodila konkretnih pozitivnih rezultatov. Neuspeh pa bi lahko postal usoden za ves svet. Zato nameravajo konferenco odgoditi in še nadalje pripravljati teren pri posameznih vladah, da bi se ustvarila ugodnejša atmosfera za rešitev razorožitvenega vprašanja.

Lavalov poraz

Pariz, 18. decembra. d. Ministrski predsednik Laval je doživel smotni v zbornici svoj prvi poraz. Svet senjorjev je pri določanju dnevnega reda za prihodnje tedne sklenil, da se razprava o volilni reformi za enkrat odgodi. Dočim se je pustila vlada dočel pri vseh razpravah o volilni reformi zastopati v zbornici samo po državnem podtajanju, da bi označila na ta način svojo nevtralnost, je smatral Laval včeraj za potrebno prodlagati v svrhu podpore vojniških strank, naj se prihodnjo sredo vrši plenarna seja, na kateri naj bi se obravnavala volilna reforma. Radikalni vodja Herriot je nastopil proti temu predlogu in ga je podprli tudi socialistični vodja Leon Blum. Po večurni debati je zbornica odločila Lavalov predlog z 234 glasovi proti 228. Levčarska opozicija je sprejela »zid glasovanja z vzkliki«, v katerih je zahtevala demisijsko vlado. Ker ministri predsednik ni postavil vprašanja zaupanja, bo ta izid glasovanja praktično za vlado brez posledice.

Španska vladna deklaracija

Madrid, 18. decembra. AA. Na današnji seji španskega parlamenta je bila z 294 glasovi proti 4 sprejeta deklaracija vlade. Drugi poslanci so se vzdržali glasovanja.

Vladna deklaracija, ki jo je v parlamentu prečital predsednik vlade Azana, naglašala, da je vladin parlamentarni program tesno zvezan z obstojem parlamenta samega, da je nujno potrebno sprejeti proračuna, agrarnega zakona, katalonske ustave, voljnega zakona ter namesto zakona o zaščiti republike uveljavljanje zakona za ohranitev javnega reda. Deklaracija naglašala tudi nujno potrebo sprejetja zakona o verskih organizacijah, nazadnje pa apelirala na vladno večino v parlamentu, naj podpira vlado pri izvajanju njenega programa.

Omejitev živinskega uvoza v Avstrijo

Dunaj, 18. decembra. AA. Uradni list je objavil odredbo zveznega avstrijskega ministristva za kmetijstvo in gozdarstvo, s katero glede na sedanje stanje razširjenosti smrkvosti v poselnih krajih Jugoslavije do nadaljnjega prepoveduje uvoz enokopitarjev v Avstrijo iz onih krajev Jugoslavije, kjer razsaja ta živinska bolezen.

Francosko-italijanska trgovinska pogodba odpovedana

Rim, 18. decembra. 2. Včeraj je francoska vlada odpovedala trgovinsko pogodbo z Italijo, ki je bila v veljavi od 13. novembra 1922. Da pa se ne bi pokazale zle posledice tega brezpogodbene stanja med obema državama, sta se rimska in pariška vlada odločili za sklenitev nove konvencije, s katero bi se zavarovali interesi obeh držav. Pogajanja za novo trgovinsko pogodbo se bodo v smislu obeh not pričela v kratkem.

Ratifikacija Hoovervega moratorija

Hoovervega moratorija kongres ne bo ratificiral pred januarjem - Borba proti črtanju vojnih dolgov

Washington, 18. decembra d. Finančni odbor reprezentativne zbornice je odobril Hooverov moratorij.

Voditeljski strank kongresa so se sporazumeli, da se seje prekinijo za božične praznike od 22. decembra do 4. januarja. Verjetno je, da bo Hooverov moratorij ratificiran v kongresu šele meseca januarja.

Čeprav je sprejel Hooverov moratorij kljub veliki kritiki v senatu skoro gotovo, vzbujajo vendar splošno presenečenje nepričakovane težave, ki jih povzroča parlament predsedniku Hooveru. Stališče Hooverja je bilo zaradi dogodkov zadnjih dni v kongresu znatno oslabiljeno.

V tukajšnjih političnih krogih smatrajo razpravo o sklicanju mednarodne konference o dolgovih za enkrat kot nemogočo, vsaj v kolikor se tiče sodelovanja Amerike. Kongresni krogi poudarjajo, da je treba predvsem počakati, če se bodo zavestne vlade izjavile v Zvezi priporočljive, da zmanjšajo oborožitvene izdatke.

Washington, 18. decembra AA. Napadi

Pfimer pred sodiščem

Dunaj, 17. decembra.

Pred graškim sodiščem se od ponedeljka dalje odigrava zadnje dejanje septembrskega prevratnega poskusa. Voda tega operetnega prevrata, judenburški odvetnik dr. Pfimer, se je pred dnevi prostovoljno javil sodišču, hotel tako vsaj nekoliko popraviti prijetni dojem, ki ga je izrazil v vrstah svojih pristaveh s svojim neslavnim begom. Kakor v teku akcije, ki je trajala samo 12 ur in se je zrušila v svoji lastni nemoči, tako dr. Pfimer tudi pred sodiščem ni nastopil kot mož, ki se zaveda odgovornosti svojega početja in prevzame tudi vse posledice po nesrečnem podjetju. Voda štaterskih heimwehrovcev pa je prvi iskal rešitve z begom v tujino ter se je šele v zadnjih dnevih pred obravnavo spomnil, da ni junaško ostavljati svoje tovaršice, naj se izmotajo iz zaveze, kakor pač vedo in znajo.

Dasi je s tem nekoliko popravil bedni dojem, ki ga je bil vzbudil s svojim begom in blodnjami po tujini, si je prvi dan obravnavo tako temeljito pokrival svoje stališče v Heimwehru, da je postal v vrstah svojih nekdanjih tovaršev popolnoma nemogoč. Originalen je način njegovega zagovora. Očitke veleizdatelj in vsaj pri zakoniti oblasti odbija odločno z utemeljitvijo, da ni mogel zagrešiti protiuslužnega dejanja, ker sedanja avstrijska ustava sama ni zakonita. Po odstupu cesarja Karla je bilo določeno, da bo narod sam odločil, kakšna naj bo bodoča državna oblika Avstrije, toda ljudstva ni o tem nihče vprašal. Stanje v Avstriji je tedaj vseh trinaest let od prevrata nezakonito.

Tudi obtožba sama temelji na prejšnjih avstrijskih zakonih, ki so ustvarjeni za zaščito monarhije in se po Pfimerjevem mnenju ne morejo uporabiti v njegovem primeru. V ostalem pa - trdi Pfimer - septembrsko podjetje ni imelo drugega namena, nego zrušiti režim, to pa brez nasilja in spopadov. Slednje bi se bilo prav gotovo posrečilo, ako bi bili Heimwehri drugih avstrijskih dežel nastopali točno po dozvojenem načrtu. Sili Heimwehrovskega pokreta bi se bila vlada vdala in odstopila.

Pri tej priliki je Pfimer izdal tudi zelo zanimivo podrobnost, čes, da je enako nastopil že dvakrat, l. 1922 in l. 1927, ko je bilo treba vdoliti delavske nemire in obkrotiti mu je bila vlada bvalna za njegov naslop. Najviši dr. Pfimer se čudi, zakaj so mu sedaj za enak podvig naprtili obtožbo veleizdatelj. Mož pozablja, da se mu stvar to pol ni posrečila, dasi bi se mu bila morala, ker je bilo vse dozorelo za puč ter je bila za uspeh potrebna le še kapljica sposobnosti, okretosti in poguma. Obtoženi vodja je temeljito razočaral svoje zveste tudi s trditvijo, da prevrata nikakor ni nameraval in da ni hotel nastopiti proti državni eksekutivi. Prisotni se pričakovali, da mu utemeljval svojo navedbo z opazko, da mu proti državi ni eksekutivi ni bilo treba nastopiti, ker je bila vsa na njegovi strani in je bil prevrat domemben z njo. Na splošno začudenje pa dr. Pfimer tega ni izrekel, marveč je v nadaljnjem izrečno poudarjal, da je svoje tovaršice varal, ko jim je pripovedoval, da je na njihovi strani vse orožništvo, vsa vojska in vsa politična uprava.

Pri svoji obrambi, ki je neprijetno dirnila soobtožence in ostale heimwehroce, je imel naglušni odvetnik izbiri, da potlači v afero visoke upravne funkcije ali pa jim priznane te izjavi, da je s svojimi besedami o sodelovanju vojske in orožništva varal svoje pristase. Izbral si je drugo, da lahko prikaže prizanesljive sodbe, tudi za ceno, da osmeji svoje podrejene poveljnike. Vojna zvižaja, pravi Pfimer temu varanju.

Proglas, ki ga je Pfimer izdal na dan poskušene prevrata, takisto ni njegovo delo, dasi se pod njim blesti podpis vrlega heimwehrovskega vodje. Delali so na nem baje vse drugačni gospodje, nego je Pfimer in je star že leto dni. Kako pa je prišlo pod proglas njegovo ime, tega Pfimer ne ve, pa tudi širili so tiskani proglas brez njegove vednosti.

Graška obravnava bo dostojno zaključila septembrsko poslušalstvo, nastop Pfimerjev pred sodiščem pa označuje listi kot zasmejavanje države in omalovaževanje sodišča, kajti obtožene, ki je pravnik, proglasa ustavo za nezakonito, veleizdatelj in oboroženo vstajo pa za dovoljeno in zakonito sredstvo v nolanje - politični borbi. Razprava proti dr. Pfimerju bo razkrila morda še marsikakšno avstrijsko specialiteto in inozemstvo bo menda res dobilo vtis, da ima obtožene dovolj povoda, da se mu pri takem stanju stvari v Avstriji zmešajo pravni pojmi.

Novi švicarski zvezni predsednik

Bern, 18. decembra d. Zvezni parlament je večerj podaljšal funkcije dobo vseh sedanjih članov zveznega sveta za nadaljnja štiri leta. Za zveznega predsednika v l. 1932 je bil izvoljen predstojnik političnega departamenta zveznega sveta Motta, za podpredsednika pa predstojnik narodno-gospodarskega departamenta Schultess. Motta je dobil 84 glasov od 160 oddanih. Schultess pa 80 od 120 oddanih. Zvezni predsednik Motta je praznovati večerj svoj 20letni jubilej kot zvezni svetnik in svoj 60. rojstni dan. Mesto zveznega predstojnika je ob tej priliki prevzel še ostalih.

Nova palača jugoslovenskega poslanstva v Pragi

H. Praga, 16. decembra. Od Novega leta 1932 dalje bo imelo poslanstvo kraljevine Jugoslavije v Pragi svoje lastno poslopje, kakor ga imajo poslaniki Nemčije, Amerike, Anglije in Japonske. Poslanstvo bo zapustilo ogromno in temne dvorane starodavnega dvorca vitezov malteškega reda in se preseli v prekrasen kotiček na Velkopofevskem trgu praškega mestnega dela Male Strane na desnem bregu Vltave. V palači malteških vitezov je poslanstvo naselil prvi poslanik v Pragi g. Ivan Hribar in tam je ostalo do današnjih dni.

Minister dr. Albert Kramer je za ogromno najemno teh prostorov hotel državi prekrbeti lasten dom, ki bo tudi svrhi primernejši nego je bil dosedanj malteški dvorec. Preskrbel je poslanstvo novo bivališče, ki sicer ni kakšna plemiška palača s slavno zgodovino, s pompoznimi dvoranami in s starim baročnim pohištvom, zato pa je moderna hiša, odgovarjajoča uradnim potrebam in zahtevam higijene, ležeca v neposredni bližini zunanjega ministrstva in Gradu, sedeža predsednika čel. republike. Za najemno, ki se je dolegetekala v blagajno malteškega viteškega reda, ima kraljevina Jugoslavija sedaj lastno poslopje v Mosteckih ulici, po kateri gre prometni tok iz središča Prage preko Karlova mostu na Grad.

V prvih dnevih po prevratu je malteški viteški red ponujal svojo palačo narodni za naravno smesno ceno. K palači je spadalo vse starinsko pohištvo z dragocnimi gobelini, vrt in celo malteško cerkev. Kakor vse plemstvo, tako so bili tudi malteški vitezi silno prestrašeni, boječ se razlastitve imetja. Polagoma pa so se prilike ustalile in malteški vitezi bi danes za ceno, dočeno tekoj po prevratu za dvorec, vrt, pohištvo in cerkev, ne dali niti dveh gobelinov iz prekrasne ejne dvorane, kjer iz enega vogla začeneno gleda na ves ta plemiški sijaj kip Prešerna, ki ga je tja postavil eden izmed dosedanjih jugoslovenskih poslanikov.

Poslanstvo je imelo od malteškega dvorca bore malo. Viteške dvorane sploh niso bile primerne za poslanstvo: v njih delo skoro da ni bilo mogoče, ker se niso dale niti prekuriti, dasi bi stala kurjava ogromnega denarja. V malteškem dvorcu je lahko stanoval samo poslanik, ki ni imel rodbine, pa še ta bi bil živl tam došči neudobneje, nego katerikoli praški mešan. Uradni so bili nameščeni v zadnjem krilu in so bili prostori takisto neprimerni in naravnost neprijetni. Predlaval pače v moderno poslopje poslanstva bi bila stala stihnih novcev, zato je bilo ugodnejše, kupiti novo, sicer skromnejše poslopje, ki pa bi bilo zato urejeno po zahtevah modernega časa.

Novo jugoslovensko poslanstvo v Mosteckih ulici je bivši dvorec čel. grofov Kounicev. Ti so ob koncu 17. veka kupili dve hiši, od katerih ena je bila last nekega znamenitega praškega zdravnika, druga pa je bila v posesti nekdanjega italijanskega rodbine Miseronov. Prednik slednjih je bil dvorni draguljar češkega kralja Rudolfa. V 30. leti vojni je obogatel in kupil svoj imotni dvorec, iz katerega je pobegnil neki nemški evangeliški nemik. Cesar je opuščen dvorec prodal Miseronu.

Dom je kasneje prešel v last grofov Kounicev, ki so ga obnovili v tedaj običajnem baročnem slogu. Iz te grofovske rodbine je bil eden ljubljanski škof l. 1710., drugi pa je znani državnik iz dobe Marije Terezije in Jožefa II. V začetku 19. veka je začelo visoko plemstvo siromašeti, ker je po malem ponehala tlaka in desetina, zato pa je vzrlo novo plemstvo iz dobavljivcev raznih dolgotrajnih vojn. Tudi Kounici so prodali svoj leno urejeni dvorec, ki ga je kupil nemški mlinar Daubek. Ta je v Napoleonovih vojnah predsedal iz mlinarke stroke na dobaviteljstvo vojaškega sukna. Napravil si je ogromno imetje, da si je kupil ne samo veleposestvo in nekoliko hiš v Pragi, marveč tudi baronski stan. V rodbini baronov Daubkov je palača ostala do letos, ko je prešla v posest jugoslovenske države. Nad prelepim baročnim vhomod je že postavil dvorec, kjer se bo ob slovesnih prilikah vila jugoslovenska zastava.

Od prevrata sem so imeli dvorec v najemu čel. državni uradi s svojimi običajnim pisarnami za upravo državnih sum in posestev. Ko je hišo kupila jugoslovenska država, so se uradi takoj izselili, da so se lahko takoj začele popravne in preureditve za poslanstvo. V posestje se se selilo pisarne, za njimi pride poslanik, poslednji pa bo prišel v palačo gospod Rak, ki je zelo zanimiva praška prikazen.

G. Rak je vratar poslanstva in je predmed vsesplošno pozornosti praškega občinstva zato, ker je do najmanjših potez podoben dobremu vojaku šveiku, kakor ga je slikal Jaroslav Hašek. Kdor je videl v filmu dobrega vojaka Šveika, bo iznenaden ob stal, ko mu bo na poslanstvu prišel odpirati pravi pravcati Šveik. V tekmu, ki so jih priredila filmka podjetja, je G. Rak za svojo šveikovsko zunanost dobil prvo nagrado. Teza zanimivega vratarja je odkril g. Ivan Hribar. G. Rak je bil komornik Franca Ferdinanda v Konopištu in se je gospodstvu priljubil ravno zavoljo svojega obzira. Franc Ferdinand je spoznal g. Raka pri volakih, kjer je slednji služil v njegovi diviziji. Mož je ugajal avstrijskemu prestolonasledniku, da ga je vzel za komornika strežnika. G. Rak je ostal v Konopištu še po prevratu in je bil v velikih skrbeh, kaj bo z njim. Poslanik g. Ivan Hribar ga je rešil iz zagate. G. minister Hribar je bil na letovisku v Konopištu in uprava gradu mu je določila za postrežbo ravno g. Raka. Zvečer dobitina je bil tudi g. ministru Hribaru včas, na mu je preskrbel mesto poslanskega vratarja, ko je bilo težko dobiti zvestega in zanesljivega posla. Na tem mestu služi g. Rak verno do danes.

Otvoritev egipškega parlamenta

Kairo, 18. decembra AA. Kralj je na svečan način otvoril parlamentarno zasedanje. V prestopnem govoru se je bavil predvsem z gospodarsko politiko. Izrazil je upanje, da bo furt kmalu ponovno stabiliziran, tako da egipski izvoz bombaža ne bo preveč trpel. Naglašal je presrečne odnose Egipta z vsemi, posebno z Anglijo, s katero bodo kmalu rešena vsa sporna vprašanja. Kralj je na koncu prestopnega govora poudaril, da je od presrečnih odnosov z Anglijo odvisna neodvisnost Egipta.

Prizadevanja za odpomoč jeseniškemu delavstvu

Deputacija pri banu dr. Marušiču — Nameravani ukrepi se bodo ublažili

Ljubljana, 18. decembra.

V sredo so imeli na Jesenicah župani občine Jesenice, Gorje, Koroška Bela, Dovje in Breznica skupno sejo, kjer so razpravljali, kako omiliti težavni položaj delavstva pri KID, ki mu preti brezposelnost. Včeraj dopoldne se je nato zglasila pri banu g. dr. Marušiču deputacija občinskih svetovalec in županov iz jeseniškega okoliša pod vodstvom jeseniškega mestnega župana, lekarnarja g. Josipa Zbarkarja in mu predložila želje in potrebe jeseniškega okoliša ter ga prosila, naj se zavzame z vsem svojim vplivom, da ne bo družba odpustila delavstva. Na drugi strani pa naj skuša doseči, da bo vlada z vsemi močmi podprla našo domačo železarsko industrijo.

Gospod ban je pokazal popolno umevanje in točno nouchnost o težavah delavstva in je poudaril, da se je že sam z uspehom zavzel na višjih mestih kakor tudi pri predstavnikih KID. Po njegovem prizade-

vanju bo vse delavstvo na Jesenicah razdeljeno v posamezne skupine po premoženjskem stanju, in sicer tako, da bodo uživali slabše plačani, brezdomni in brezposelni delavci večjo zaščito kakor boljše situirani. Deputacija je z največjim za- doščenjem sprejela banovo zagotovilo, da bo storil prav vse, da se omogoči delavstvu z državno, banovinsko, družbino in javno pomočjo znosne razmere.

Kakor izvem, bo KID 24. t. m. ali pa celo šele 2. januarja prihodnjega leta odustila je manjši del delavstva, odnosno bo delo skrčila in 300 do 400 delavcev poslala na daljši dopust. Vendar pa bodo ti odpušteni šele v februarju, če se med tem že ne posreči zagotoviti delo za popolni delovni čas. V tovarnah na Dobravi se delo sploh ne bo ustavilo in po zadnjih vesteh tudi na Jesenicah in na Javorniku ne bo obožju brez kruha kar 2100 delavcev, temveč mnogo manjše število, kar je na še vedno zelo hud udarec za ves jeseniški okoliš.

Poneverbe v Strojnih tovarnah

Danes bo razglašena razsodba v procesu proti Florjančiču

Ljubljana, 18. decembra.

Danes ob 16. se je nadaljevala razprava proti obtoženemu Florjančiču. Predlog zagovornika dr. Oblaka, da naj se postopanje proti Florjančiču vrši ob enem s Strikerbergerjevo, ker sta oba slučajna v neposredni zvezi, je sodnik odklonil.

Sledila je razprava o nadaljnjih 10 primerih utaje, katere obtožnica očita Florjančiču. Od podružnice cerkve Sv. Mohorja in Fortunata na Lihorci je prejel Florjančič dvakrat po 10.000 Din in je ta znesek utajil: od podružnice Sv. Jošta 8000 Din, od cerkve v Bučinji vasi 4000 Din, od cerkve Sv. Jurja pod Kumom 8210 Din, od cerkvene občine Sošica pri Metliki 4000 Din, od župnega urada Šmihel pri Žužemberku 3056 Din, od Sv. Primoža v Gor. Kapeli 5800 Din. Obtoženo se zagovarja, da je vse te zneske pravilno odvedel centralni blagajni. Od cerkvene občine Čret na Vranskem je prejel 13.000 Din kot drugi obrok plačila za naročene zvonove; za znesek ga je podjetje obremenilo. Obtožnica tudi v tem primeru očita Florjančiču utajo. Nadalje je utajil 514 Din odtegnjenih delavcem na račun uslužbenškega davka in bi moral za ta znesek kupiti znamenke. Florjančič se zagovarja, da znanik ni mogel kupiti, ker je bil zaradi dela zaprečen. Za ta znesek je bil pri centralni blagajni obremenjen. Utajil je končno 26.000 Din plačila za zvonove od župnega urada v Cerklji za njeni podružnici Dolenja vas in Sv. Rok.

Izvedena priča Franke je nato razložila, kako so se pričele manipulacije Florjančiča. V aprilu l. 1928, ko je zbolel ravatelj blagajne, je Florjančič zadrževal zneske, katere je prejel kot naplačila.

Sedilo je poročilo sodnega izvedenca Spahakla. Pregledal je vse knjige Strojnih tovarn, ki se nanašajo na poslovanje Florjančiča. Obtožene je vedno prepoznalo položaj obračune potnih stroškov in ga je moral ravateljstvo zaradi tega večkrat terjati. Glasom pregleda knjig je znalo dobroimetje obtoženca pri Strojnih tovarnah dne 12. decembra 4781.12 Din. Po pregledu faktur knjige v centrali je ugotovljeno, da je obtožene v 20 slučajih glasom obtožnice utajil 199.082 Din. Ugotovil je tudi:

Konferenca o izvozu lesa v Francijo

Beograd, 18. decembra AA. Zveza industrijcev in trgovcev z gozdnimi proizvodi je imela 16. t. m. skupno sejo zastopnikov velike, srednje in male gozdne industrije. Na seji so razpravljali o vprašanju, kako bi se dal najbolje izkoristiti kontingent, ki ga je dovolila francoska vlada za naš izvoz lesa v Francijo in Alžir. Konferenca so se udeležili tudi zastopniki prizadetih ministrstev, to je ministrstva za gozdove in rudnike ter za trgovino in industrijo.

Povratak bivšega črnogorskega generala

Beograd, 18. decembra M. General Krsta Popović, bivši brigadir črnogorske vojske, rodom iz Cuca, ki je živel doslej v emigraciji, se je vrnil v Jugoslavijo. General Popović je že davno prekinil vse zveze in vse stike z vsemi emigranti, delujočimi zoper našo državo. Potem, ko je l. 1920, zapustil našo državo, je živel dolgo časa v Gaeti, nato pa do l. 1928. v mestu Teneral Madariago v Argentini. Popolnoma razočaran nad delom svojih nekdanjih somišljenikov se je vrnil najprej v Belgijo, sedaj pa poln ljubezni do domovine v Jugoslavijo. General Popović se je nastanil začasno na svojem posestvu blizu Cetinja.

Požar v Beogradu

Beograd, 18. decembra p. Tukajšnji listi objavljajo še vedno cele stolpe poročil o velikem požaru, ki je pred dnevi uničil največji beograjski mlins bratov Popovićev. Policija je sicer takoj uvedla najstrožje poizvedbe ter so vsi prostori zapечатani, vendar pa je zanimivo, da se nikakor ne more niti približno ugotoviti pravi razlog te velike požarne katastrofe.

Najdba utonjence pri Zagrebu

Zagreb, 18. decembra n. Neki ribič je davi pri Savi našel v megu že na pol razpadlo truplo okrog 60 let starega moža. Na prstu je imel dva zlata prstana z monogramom MP. Ribič se je takoj zgledal na policiji, ki je uvedla preiskavo. Truplo neznanca je naplavilo Sava pred nekaj dnevi.

Božično premirje v Avstriji

Dunaj, 18. decembra d. Ministrski svet je od 19. decembra opoldne dalje do vstega 6. januarja prepovedal po vsej Avstriji javne shode in pohode, ker bi mogli v sedanjem položaju ogroziti javno varnost.

17 dni na viharjem morju

London, 18. decembra AA. V Southampton je prispel večerj parnik »Atoce«. V srednjem Atlantiku je rešil kapitana in 5 mornarjev trijambornika »Ria«, ki je plul iz Španije v Novo Fundlandijo. Jadrnico je zajel silen vihar in jo gnil 17 dni po morju. Ladja ni mogla priklicati drugih ladij na pomoč. Ljudje so medtem porabili vso hrano in vodo. Mornarji so zažgali večino svojih oblek, da bi tako opozorili druge ladje na nevarnost. Končno jih je vendarle opazil parnik »Atoce« ter jim poslal rešilni čoln na pomoč. Kapitan je pozneje zažgal zapuščeno jadrnico.

Letalska pošta za Avstralijo

London, 18. decembra AA. Letalski poveljnik Kingsford Smith, ki je prispel v sredo v London z božično pošto iz Avstralije, bo v torek z istim letalom odpeljal pošto v Avstralijo, kamor bo prispel prve dni novega leta.

Obsodba trgovcev z mamilii

Aleksandrija, 18. decembra AA. Sodišče je obsodilo 26 tajnih trgovcev z mamilii na ječo od enega do deset let ter na deparno kazen od 200 do 1000 funtov. Trije obtoženci so bili oproščeni.

Pogrešana nemška letalka

Bagdad, 18. decembra AA. O nemški letalki Elli Beinhorn, ki je 4. decembra odletela iz Berlina v Nizozemsko Indijo in je pristala v Bagdadu, odkoder je 17. odletela v smeri proti Perziji, ni nobenih vesti.

Hmeljski trg

Zatec, 18. decembra h. (Tedensko poročilo). V preteklem tednu je bilo precej vpraševanja za srednje in dobre srednje vrste hmelja, v glavnem na račun inozemstva. Cene za ta hmelj so se gibale od 160 do 225 Kš. S prvotnim hmeljem sploh ni bilo kupcij. Razpoloženje je čvrsto, cene pa stalno padajo.

Vremenska napoved

Zagrebaška vremenska napoved za danes: Precej stalno hladno. — Situacija včerajšnja dne: Pritisk je v zadnjih 24 urah v splošnem narasel za 0 do 3 mm, najbolj na severozahodu, najmanj na vzhodu. Temperatura so nade za 0 do 10 stopinj, najbolj na severozahodu.

Dunajska vremenska napoved za soboto: Mrazlo vreme. Jutranja zana bo še ostrejša. Manj oblačno.

Naši kraji in ljudje

Pozdravljeni, bratje iz Bratislave!

Sprejem Slovaške filharmonije v Mariboru in Ljubljani

Maribor, 18. decembra

Z današnjim dunajskim brzovlakom so se pripeljali skozi Maribor člani orkestralne družine Slovaške filharmonije iz Bratislave. Prispeli so v svojem posebnem českoslovaškem vagonu, na katerem je bil velik napis »Slovenska Filharmonia«. V njem so imeli tudi svoje instrumente, med katerimi je zlasti vzbujala pozornost občinstva zelo velika harfa. Goste so pozdravili odborniki JCL s predsednikom dr. Reismanom na čelu in za česki klub predsednik Ivan Knop. Bratislavčani, med katerimi so tudi tri dame, med njimi oprega dirigenta Folprechta, so s prav iskrenimi ovacijami pozdravili Mariborčane. Pripovedovali so o krasnem uspehu, ki so ga imeli s svojim koncertom na Dunaju v razprodani dvorani. Slovaški gostje so poudarjali, da jih izredno veseli, da so spoznali Maribor, češ, da so o njem doma že veliko lepega slišali, zlasti o toplih simpatijah do Čehoslovake. Posebno se gostje veseli prijateljskega večera, ki bo po koncertu v hotelu »Orele«, za kar so sami oskrbeli godbo.

★

Ljubljana, 18. decembra

Nocoj so v Ljubljano prispeli člani Bratislavske Slovaške filharmonije. Na kolodvoru so jih sprejeli: podžupan g. profesor Jarc, češkoslovaški konzul g. inž. Ševčík, podpredsednik Jugoslov.-českoslov. lige g. dr. Egon Starý z odbornikom g. Fr. Govekarjem in Borkom, dalje predsednik Glasbene Matice g. dr. Ravnihar, direktor konservatorija skladatelj g. Matej Hubad, g. ravnatelj Mahkota in drugi prijatelji češkoslovaško-jugoslovanskega kulturnega sodelovanja. Sprejem je bil prečuden, a brez odvšivnih govorov. Gostje so se takoj odpeljali v hotele, da se pripravijo za koncert v Unionski dvorani.

Maribor, 17. decembra

Z besedami: »Vaše mesto je sprejelo našo ponudbo resnično z bratsko ljubeznijo in mi se tudi najbolj veselimo obiska pri vas.« je javila pretekli teden Slovaška filharmonija mariborski JCL-ligi svoj definitivni program za veliki orkestralni koncert, ki se bo vršil do sobote 19. t. m. ob 20. v dvorani »Union«. Vstopnina je izredno nizka, da je res kljub krizi in številnim praznikom v tem mesecu prav vsakomur omogočen obisk tega krasnega koncerta.

Maribor je pred leti že pozdravil v svoji sredi slovaški pevski zbor učiteljev iz Bratislave. Tudi druge češke pevske zbornice so že slišali v Mariboru, in jih vse sprejeli s prirodnjo ljubeznijo do Čehoslovakov. Kakor tudi s polnoštevilnim obiskom koncertov. Orkestralnega koncerta iz Čehoslovake pa še nismo imeli v Mariboru. In baš na tem polju so Čehoslovaki po vsem svetu znani kot prvi mojstri Tradicija prijateljstva Maribora do Čehoslovakov, nacionalna in kulturna zavest Maribora in pa ljubezen do plemenite sodbe zahteva, da Mariborčani tudi to nepopolno dvorano »Uniona«, in tudi sicer izkažejo gostom vso gostoljubno pozornost.

Vabimo zlasti pevске zbornice, da sprejemo s pravo slovaško ljubeznijo bratsko združenje iz Bratislave! Gosti se bodo pripeljali iz Ljubljane v soboto ob pol 12. in bodo nastajali vsi v hotelu »Orele«, kjer bodo tudi na prehrani. Mariborčani, prijatelji Čehoslovakov, zastopniki kulturnih društev in oblasti so vabljivi, da se udeležijo zlasti tudi prijateljskega sestanka po koncertu in v nedeljo 20. t. m. točno ob pol 13. skumnega obeda v dvorani »Orele«, na kar odidemo skupno z gosti na kolodvor, odkoder se odpravimo nazaj v Bratislavo ob 15.45. uri. Za obred (20 dinarjev) se mora vsak priložiti bodisi v hotelu Orele ali predsedniku JCL-a, telefon 2099.

JCL-liga, Maribor.

Danes senzacionalna premijera!

Ob 4., 1/8 in 9 1/4 zvečer!

**Trnjeva življenjska pot
lepe bavarske princeze
od njene poroke s cesarjem
Francem Jožefom I.
do njene smrti povodom
atentata Lucchenija v
Ženevi. Razmerje mate-
re do sina prestolona-
slednika Rudolfa. Ma-
yerling**

Najnovejši Foxov zvočni tekd! —
Predprodaja vstopnic od 11. do pol
13. ure. — Velezanimivo!

ELITNI KINO MATICA
Telefon 2124.

Zakaj je obupala gospa Zupančeva?

Se vedno iščejo truplo otroka — Ekshumacija matere

Ljubljana, 18. decembra

Tragedija nesrečne matere, gospe Zore Zupančeve, ki je odšla v prostovoljno smrt s svojo 4 in polletno hčerko Marijo vred, se je močno dojmila vse Ljubljane. Saj je še v spominu, kako veliko občutje je pred leti vzbudila slika drame, ko se je Lusičeva s svojim sinčkom vrgla v hladni grob Ljubljance. Nesrečna gospa Zora Zupančeva pa je bila še neprimerno bolj poznana in kdor jo je poznal, pač sodeč po njeni živahnosti, ni mogel niti od daleč slutiti, da bo ta prikupna dama s svojim ljubimim otrokom poiskala tako žalostno smrt.

Kakor smo mogli doznati, je odšla od doma dne 3. t. m. v opo-danskih urah. Dopoludne tega dne pa je bila ves čas doma, sedela je za pisalo mizo in ves čas pisala razna pisma. Napravila je tudi oporoko, nekaj pisem pa je strgala. Služkinja, ki je opazila raztreseni papir po tleh v sobi, je

radovedna vprašala malo Marijo, kaj neki mamica počne. Nič hudega slušeti otrok, ki ni mogel doumeti, kaj se godi v materini duši, je služkinji enostavno odgovoril: »Testament piše.« Naposled je gospa s hčerko odšla moše in se ni več vrnila. V Savo se je poglala z otrokom najbrž ne daleč od mesta, kjer je bila najdena, zato je verjetno, da se bo tudi truploce male Marije nahajalo nekje v bližini. Sorodniki so naprosili železnikarja Andreja Vagajo, ki je prvi opazil, loveč ribe, truplo nesrečne gospe, da poišče tudi malo Marijo. Razen Vagaje seveda iščejo ubogo dete tudi drugi, v bližini stanujoči ljudje. Vendar je ostal njihov trud doslej brezuspešen.

Ko pa najdejo še otrokovo truplo, bodo izkopali tudi gospo Zoro ter položili njuno zemsko ostanke v skupni grob poleg go-proga odnosno očeta inž. Viktorja Zupanca.

Grd uboj v vitanjski okolici

Sedemnajstletni mladenič zaklal v pijanosti pivskega tovariša

Vitanje, 18. decembra

V nedeljo popoldne je bila zbrana v gostilni Alojzija Fijavža na Paki večja družba fantov iz Pake in Hudičev. Popivali so tam do trde noči. Med mladeniči sta se nahajala tudi brata Anton in Alojz Lampret ter posestniksin Alojz Merzdovnik iz Hudičev. Ko se je ta trojica v precej vinjenem stanju podala iz navedene gostilne proti domu, je prišel Lampret ukati, kar pa ni bilo po godu Alojzu Merzdovniku in je ta Lampretu kratkoma prepovedal vsako ukanje Lampret se pa za to ni zmenil ter se začel z Merzdovnikom prepirati.

Prepiru je sledil občajni pretep, v toku katerega je Merzdovnik zadel Lampreta z nožem tako globoko v bledino, da je potreboval pomoč. Medtem ko je Lampret v teku desetih minut izdihnil. Mogel je sicer še priti do hišice, v kateri stanuje neka Marija Rličeva, tu se je na zgradil na tla in umrl. Pokojni je služil za hlanca pri posestniku Antonu Hrovatu, p. d. Skolovniku v vasi Hudičja in je bil zelo priden ter vreden v službi.

Obžalovalec Alojz Merzdovnik, p. d. Ahernikov, je komaj sedemnajst let star. Bival je doma pri starših v Hudičju in ga v splošnem slikajo tudi za mirnega mladeniča. Javil se je v nedeljedekle zjutraj zjutraj na tukajšnji oronjski stanici ter povedal, da je zaklal v pijanosti svojega pivskega tovariša. Ali je storil dejanje v silobrenu s čemer se zaveda, bo določila sodna komisija. Zato se je načel, da komaj sedemnajstletni mladenič že sega po nožu in če-

Obmejni trg dobi nov kolodvor

Gornja Radgona, 18. decembra

Majhna lesena baraka, naša obmejna železniška postaja, se bo ravno ob svoji dvajsetletnici moral umakniti zidnemu enonadstropnemu postajnemu poslopju. Številni izvozniki in uvozniki, ki si doslej pomagali na ta način, da so izvažali robo in gonili živino navadno na avstrijsko postajo Radkersburg peš preko obmejnega železobronskega mosta na Muri. Zaradi prepovedi avstrijske zvezne vlade pa morajo izvozniki vsi svojo robo nakladati na železniški postaji v Gornji Radgoni. Za ta ogromni promet naše sedanje postajne naprave niti najmanj niso primerne. V dveh majhnih pisarnah se vrši vse poslovanje tudi carine in obmejne policije.

Jasno, da je zgradba novega postajnega poslopja, razširitev skladišča in rampe, postavitev tehnične in naprav novega tretjega tira postala nujna. Dosedanja dolomletna prizadevanja trške občine, o katerih je tudi »Jutro« kar nekajkrat poročalo, vendar niso bila zamen. V nedeljo 14. t. m. se je ponovno vrnil komisijci noled od strani zastopnikov železniške di-rekcije, trške občine in prizadetih meja-

šov. Komisija si je ogledala teren ter zakoličila zemljišče za napravo tretjega železniškega tira v izmeri okrog 1400 kv. metrov. Mejaš Grobler je izjavil, da odstopi potrebno zemljišče brezplačno pod pogojem, da se mu dovoli napraviti prehod preko železniškega tira na istem mestu, kjer se razprostira njegovo zemljišče na obeh straneh proge. Mejaš Šolar je pripravljen odstopiti potrebno zemljišče po ceni 6 Din za kvadratni meter, mejaš Korošec pa 10 kv. metrov brezplačno, a ostalo po 4 Din za kv. meter. Občina je pripravljena iti železniški upravi na roko; deloma zastoji, deloma po lastni krivi do dobavila iz svoje velike opake potrebo no zidov in strešno opeko brez velikih tovrnih stroškov ter pesek in prodec.

Kakor čujemo, se bo z delom pričelo najbrž že pomladi. V prihodju so predvideni vsi potrebni pisarniški lokali in čakalnice, v prvem nadstropju pa dve stanovanji in k temu se razume po sebi, da je potrebna tudi električna napeljava namesto sedanjih smrdljivih petrolejk in pa uvedba telefona.

Mg. ph. Jožko Žabkar

mesni župan na Jesenicah, pod čigar vodstvom se je večeraj zglasila deputacija pri

g. banu dr. Marušiču in ga prosila odpo-moči jeseniškemu delavstvu in s tem vse-mu industrijskemu okolju. O uspehu in-tervencije poročamo na drugem mestu.

Edvard Kuček †

Celje, 18. decembra

V Zalcu je umrl v četrtek popoldne v starosti 60 let znani narodni in gospodarski delavec g. **Edvard Kuček**. Bolehal je že do-bri dve leti, pred nekaj tedni pa se je njegovo stanje poslabšalo in neizprosa bolezen ga je prikolala na posteljo.

Pokojnik je bil močna, pomembna osebnost v žalskem in sploh vsem savinjskem narodnem življenju. Bil je prvi starosta žalskega Sokola, predsednik Olepševalnega društva, bivši dolgoletni načelnik gasilnega društva v Zalcu in podstarosta žalske gasil-ske župe, dalje soustanovitelj žalske elek-trarne, dolgoletni občinski odbornik, kakor tudi odbornik Hmeljarne, Hmeljarskega društva za Slovenijo in na žalskega Drama-tskega društva. Pogreb pokojnika, ki za-pušča žalostno vdovo in tri hčerke, vzgoje-ne v sokolskem duhu, bo v danes ob 15 iz hiše žalosti na žalsko pokopališče. Bodi vr-lemu možu ohranjen časten spomin; pre-ostalim naše iskreno sožalje!

Šahovski turnir za prvenstvo univerze

Ljubljana, 18. decembra

XIII. kolo šahovskega turnirja za prvenstvo univerze se je končalo z naslednjimi rezultati: Sorli je izgubil s Šiškoškom, Sever z Gerželjem, Zupan z Gabrovškom Ludvikom, Škerlak s Cibicem. S kontuma-ciom sta dobila Preinfalk proti Zidanu in Asejev proti Rupniku Ivanu Vidmar je proti Gabrovški Juliju kot beli v damskem gambitu na eleganten način zrtvoval kva-liteto in po nekaj potezah nato dobil.

Stanje po XIII. kolu je: Vidmar 11 (1), Gabrovšek 11, Preinfalk 10, Krulc 8 in pol (2), Gabrovšek Julij 8 in pol, Sorli 7 (1), Gerželj 6 in pol, Šiškošek 6 (1), Rupnik Zld. 6, Asejev 5 in pol, Cibic 4 (2), Rupnik Ivo 4, Zidan 3 (2), Sever 2, Škerlak, Zupan 1 in pol.

Obdarovanje rudarskih otrok

Trbovlje, 18. decembra

Najlepši način proslavitve rojstnega dne Nj. Vel. kralja so si v sedanjih težkih časih pač izbrale Trbovlje: v četrtek popoldne je bilo namreč obdarovanih v Sokolskem domu 425 najrevnejših šolskih otrok s čevlji in toplo zimsko obleko. »Jutro« jo že poročalo o skupni akciji ki so jo pod-vela trboveljska karitativna društva, da so omogočila to obdaritev. Vso akcijo je vodil Pomožni odbor, sestavljen iz zastop-nikov posameznih društev. Posrečilo se mu je, da je nabral lepo vsoto 28.000 Din v denarju in blagu, od katerih je darovala TPD 10.000 Din. Društvo za varstvo otrok 5000 Din. Zenska in moška podružnica C. M. J. pa sta nabrali 5000 Din, ostalo posa-nezniki v manjših zneskih. Kolasec na so pod vodstvom nemorne č. e. predsednice, upraviteljice Ane Lapornikove, pridno siva-le oblike in perilo.

Nekaj pred 15 uro so se začeli zbirati v sokolski tolovadnihi otroci, določeni, da bodo obdarovani, vsak s svojim listkom v rokah pod vodstvom učitelstva. Bili so iz-brani iz vseh šol — od otroškega vrca do učencev meščanske šole. Prireditelj je obil-ski polov zastopnikov društev tudi g. žu-pan Tošček z go soprog.

Pri boleznih ledvic, seči, mehuria in danke, omili naravna »Franz Josefova« grenčica tudi silne težave pri potrebi v zelo kratkem času. Sprejela je bolniš-nice potrjujejo, da je »Franz Josefova« voda, ker olajša potrebo brez bolečin, zelo priporočljiva za redno uporabo za stano mlado. »Franz Josefova« gren-čica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Predsednik Pomožnega odbora g. šolski upravitelj Plavšak je odzdravil vse, ki so prireditelji obiskali, kratko orisal delo od-bora in nato naslovil na mladino nekaj pri-srčnih besed o pomenu današnjega dne — rojstnega dne našega ljubljanskega kralja, ki je pred leti pretpel s svojim narodom vso strahoto srbske Golgoe — Albanije in skupno z »jim ucajal« naših dni. Prav tako je dejal g. upravitelj, upajmo, da se bodo tudi sedanjí t. t. časi, ki jih najbolj brid-ko občuti naš delavec in z njim njegova deca, umaknili lepšim, boljšim. Naročal je otroko naj izk. »j. svojo hvalečnost vsem plemenitim darovalcem s tem, da se bodo pridno lili in lepo vedli, nakar se je v imenu obdarovancev zahvalil eden izmed učencev. O'roci so se uvrstili okrog miz, visoko obloženih z zaviti in nestrpno pričakovali kdaj pridejo na vrsto. In potem — kar milo se je storilo človeku, ko je že videl, s kakim veseljem so otroci jemali za-vitke in hiteli da tudi doma čimprej po-kažejo, kaj so lepega dobili.

Po obdaritvi se je g. župan iskreno zahva-lil vsem, ki so se toliko trudili, da je akcija tako lepo uspeša. Pozval jih je, naj tudi v bodoče mislijo na one, ki so naše pomoči najbolj potrebni in ki jim dom sedaj niti izdaleka ne more nuditi potrebne hrane niti

Razkrivanje tihotapstva v Beogradu

Beograd, 17. decembra

Beograjska mestna občina dobiva lepe dohodke od trošarine na žgano pijačo, to-da dobivala bi še znano večje, če bi ne bi lo tihotapev, ki na neznanom zvit način znajo tihotapiti žganje v mesto, kljub največji opreznosti občinskih trošarinskih or-ganov. To tihotapstvo se je tako silno raz-vilo, da je bila uprava mestne trošarine prisiljena napeti vse sile. In stvar res ni bila lahka, ko so obhajala kar cela tihota-pska društva, tihotapski klubi, ki so »na debelo poslovali« in so za to svoje »poslovanje« vzdrževali vsa najmodernejša sredstva, luksuzne in tovrne avtomobile, sijajno izvežbane soferje in vse drugo, česar je treba, da uideč pazljivim očem trošarinskih organov.

Ker je trošarinska uprava ne samo po-dvojila, temveč potrojila pazljivost, je po-stala stroka za tihotape precej nevarna. S tovrstnimi avti se ni dalo več uvažati, pa so začeli uporabljati samo luksuzne. Toda stvar se jim ni več posebno izplača-la. Z luksuznim avtom se je dalo vtihotapa-ti le majhne količine in riziko je bil pre-velik, ker se v primeru zalogitve ne zaple-ni samo vtihotapljenno blago, temveč tudi avto. Pa so tako zopet segli po prejšnjem načinu, po tovrnem avtomobilu, dočim so si blago nakupovali po okolici Beograda v posebnih skladiščih, od koder naj bi se uvažalo v mesto. Pred par dnevi so potem zopet prekršili svojo srečo.

Trošarinska uprava pa tudi ni mirovala. Osebe na urovnih cestah so znatno pomnožili in pripravljeni je bil tudi avto, ki naj bi v danem primeru zasledoval ti-hotape. Tako so čakali tistega večera na Kragujevačkom džermu, ker se jim je zde-lo, da pride kaj po kragujevaški ali pa po avalski cesti. In res se je pozno v noči zastišalo brenčanje motorja na avalski ce-

Z največjo svetinjo med narod

Skopje, 17. decembra

Legenda pripoveduje, da je bil evangelist Luka slikar in da je tudi slikal Marijo, ma-ter Jezusovo. Tako govori katoliška, a ravo-tako tudi pravoslavna legenda. Po pravo-slavni legendi je sv. Luka slikal Mater Božjo petnajst let po Kristusovem vneboho-du, potemkamen torej nekako okoli leta 50. po Kr. r. In pravi dalje legenda, da je na-slikal samo tri take slike, katerih ena se nahaja v Rimu, druga pa je že od davnih časov v rokah srbske pravoslavne cerkve. Tretja naj bi bila — po katoliški legendi — menda ona, ki se nahaja v Frančiškanski cerkvi na Trstati, ki jo je dobil od papeža v nadomestilo za nazaretsko hišico, ki so jo angelci prenesli iz Nazareta ra Trsat, od-tod pa v Loreto v Italijo.

O drugi sliki pripoveduje pravoslavna le-genda, da se je nahajala od vsega začetka pri Božjem grobu v Jeruzalemu, odkoder jo je ruski knez Vladimir, pod katerim so Ru-si sprejeli krščanstvo, proti koncu osmega stoletja prenesel v Herson. Oddot so jo po-zneje prenesel v Nižnji Novgorod, nakar se je zopet vrnila v Jeruzalem. Ko pa je leta 1220. prispel v Jeruzalem, mu je čuvav sve-te slike, boječ se, da bi ta svetinja ne prišla v nevarne roke, izročil sliko, da jo pone-se proti zapadu. Sv. Sera je vzel sliko se-boj in jo shranil v samostanski cerkvi Stude-nic, odkoder so jo po ustanovitvi nadškofije v Peči prenesli tja, in se še danes nahaja v tamošnji patrijarhski cerkvi.

Ves narod daleč naokoli (ne samo pravo-slavni, temveč tudi muslimani, Turki in Ar-navti, pa tudi židje) smatra to sliko za največjo svetinjo, po kateri dobiva neprecen-ljive dobrote. Čudodelna slika Matere Božje zmore vse, pomaga vsakomur, ne dela ni-kake razlike med veroizpovedmi in narod-nostmi: vsem in vsakomur je enako dobrot-

KOLINSKA VODA
MILO
PUDER
SHAMPOON
OKUSNE
BOŽICNE KASETE

RDEČ ŽIG FARINA

POKLON
NAVDUŠENJA!

obleke. Samo v Trbovljah je 500 nezapo-slenih, na občini se dogajajo dnevno pre-tresljivi prizori, a občina nima sredstev, da bi pomagala vsem, ki so pomoči potrebni. Zato je g. župan pozval vse premožnejše, naj žrtvuje vsak po svojih močeh, da so beda vsaj nekoliko omili. Obljubil je, da bo občina, kakor je že dosedaj, tudi v bodoče vedno in posvoda rada pomagala, kolikor bo v njenih močeh.

stl. Trošarinarji so zasedli cesto in čakali. Kar privedo pred trošarinsko postajo luk-suzen avto, toda popolnoma prazen. Troša-rinarji ga pregledavajo, toda v njem sedi samo sofer in prav ničesar ni v avtu. V tistem pa zabreni zalet drug motor in ve-liki kanujon brez luči, svagne po drugi strani ceste mimo postaje.

Stvar je bila lepo zamišljena. Luksuzni avto je bil samo vabnik, ki naj bi zvalil pozornost trošarinarjev nase, v tem pa naj bi kanujon z blagom signaliziral v mesto. Toda preveč tihotapci niso računali z opreznostjo trošarinarjev. Samo znak, pa je zabrenel za tihotapskim kanujonom mo-tor trošarinskega avta. Kanujon je sicer krenil v stransko ulico, toda zasledovalci so bili pametnejši, pa so napravili ovinek in s svojim hitrejšim strojem prehiteli ti-hotapec ter jih zaustavili že ob izhodu iz one stranske ulice. Proti napetim samo-kreom se ne da boriti: vdal so se.

Namesto, da so pri 3000 litrah žganja — 6 sodov po 500 litrov — ki so jih hoteli vti-hotapiti, zaslužili pri sami trošarini okoli 30.000 Din, so izgubili vse blago in kanu-jon in bo treba plačati kot globo deset-kratno vrednost zaplenjenega blaga, ker se je tihotapstvo izvršilo ponoči (za dne-vno tihotapstvo se plača petkratna vred-nost blaga). Izgubljen je seveda tudi luk-suzni avto, ki so ga tihotapci uporabili za prestražo odnosno vabnika. Tihotapci so bili celo toliko previdni, da so na obeh avtih zamazali tablice, da se ne bi spo-znalo številke. Sedaj jim seveda tudi to ne pomaga nič: tihotapska organizacija je razbita. Ker se preiskava še nadaljuje, oblasti še ne morejo izdati doslej razkrinkanih krivcev; pozneje pa se objavijo vsa imena.

Mestna občina beograjska pa si je tako zavarovala lepo število tisočakov, ki bi šli v milijone, če bi tihotapstvo še nade-žje delovalo s tako vneto in spretno.

Uprava patrijarhije v Peči je zato z do-voljenjem patrijarha Varnave sklenila, da naj se čudodelna slika ponese med narod. Pa se je zgodilo tako, in sedaj je sprevod, v katerem nosijo sveto ikono od kraja do kraja, že prispel iz Peči preko Kosovo-Mitrovice in Vučitrna na sredo Kosova, v Prištino. Povsod, kamor pride sprevod, ki ga vodi okrožni protijerej iz Peči, Spasoje Popović, ji prihajajo naproti ogromne množice naroda vseh veroizpovedi brez razlike in se na kolениh klanjajo pred sveto sliko. In skoraj ga ni med vsemi njenimi častili ni-ti enega, ki bi ne poklonil majhnega pri-spevka za prizidavo njenega stalnega za-stanišča v Peči. Pravoslavni, katoliški, muslimani in židje, vsi se ji klanjajo, vsi prin-ašajo darove, a v kraju, kjer se čez noč ali dalje časa ustavi sprevod, shranijo sliko v cerkvi na oltarju in častno stražo vršijo naj-dolžnejši ljudje tistega kraja.

Iz Prištine gre sprevod z ikono v Skop-je in od tamkaj po vsej Južni Srbiji. Nabra-ni darovi pa bodo gotovo znašli toliko, da se bo samostan v Peči mozel popolnoma prezidati in preurediti v kar najodstojnejšo shrambo te velike narodne svetinje.

Tržaški bastardi

Knjiga o Trstu in njegovem prebivalstvu — »Italia Redenta« v škripcih italijanskega statističarja prof. C. Gini piše v svoji novi knjigi »Nascita, evoluzione e morte delle Nazioni« o Trstu, da je prebivalstvo močno mešano s slovanskimi, grškimi, levantskimi in nemškimi elementi. To prebivalstvo kaže fizične in psihične neskladnosti in motnje, kakor se dobivajo pri bastardi. Tak je vtis, ki ga napravljajo Tržačani na Italijane.

»Piccolo« protestira proti žalitvi z ba-stardi, priznava pa da tvorijo tržaško prebivalstvo res slovanski, grški, levantski, nemški in še drugi elementi, ali vse to je tržaško italijanstvo nagloma asimiliralo. Učenci v stari Italiji se naslanjajo pri presoji tržaške narodnosti na isto, da je bilo od nekdaj v Trstu čisto tržaško ita-lijanov hore malo.

Kadar se kat takega obliavi, pretrese tr-žaške »italijančice« jezca. Profesor Gini je našel vrhu tega na njih še bastarde, defekte, kar je posebno razkrilo stare Tržačane, kakor je razvidno iz »Piccola«. Kako slika je tržaško italijanstvo, je raz-lagal malo pred vojno slovaški publicist An-alo Vivante v svoji razpravi o jadran-skem vprašanju takole:

Italijani so zlasti v Trstu v zelo skrom-ni meri potekali Rimljanov. O Slovencih pa je nimalo vpliva. Slovenci v precej ni-si došli šele včeraj in njihovo narodno gibanje je zgodovinski dogodek... Razvoj

Med vrstami »Piccolovega« članka o udejstvovanju družbe »Italia Redenta« ob meji se vije skrb, ali bo mogla ta družba še v bodoče vzdrževati vse svoje sedanje institucije, to je azile, dispensarije za do-jenčke, ambulatorije, refekcije, tečate itd. Prispevki občin, pokrajini in denarnih za-vodov so znatni mnogo je radodarnih do-neskov potom tiska in vlada daruje vsako leto visoke zneske, ali vse to je premalo. Saj je samo azilov 250 s 13.000 otroki. Iz-datki rasejo. dohodki se pa krčijo. Nekaj let so uspešno delovali odbori po velikih mestih. Takrat se je napačalo širjenje italijanske kulture ob meji viden pa je bil kmalu zlozi razmnoževanja namen. Se-daj iz Rima, Milana, Napolia in drugih mest ni več denarnih in blagovnih prispevkov za »Italia Redenta«. »Piccolo« jim stavlja pred oči nujno potrebo podpiranja delo-vanja »Italia Redenta« in zaključuje, da morajo mestni odbori novod novejši svoje prispevke, skatati samo na te plemeniti deli in hvala »Italia Redenta« sveta in obhajevanja vredne institucije »Italia Redenta« d' Aoste, nadaljeovati svoj zmagoviti po-dob po novih provincah.

KULTURNI PREGLED

Gustave Le Bon

Ljubljana, 17. decembra.

Umrl je eden izmed patrijarhov evropske vede — 91letni francoski učenjak Gustave Le Bon. Njegovo ime tudi pri nas ni bilo neznan. L. 1913. je »Omladina« izdala v prevodu Albina Ogrisa Le Bonovo knjigo »Psihologični zakoni razvoja narodov«. Bil je zlasti za naše razmere težen spis. Ko so na nekem banketu v Parizu vprašali slavnega ameriškega politika in predsednika Združenih držav Roosvelta, katera knjiga mu je najljubša, je odgovoril, da je njegov »livre de chevet« Le Bonova knjiga »Psihologični zakoni razvoja narodov«. Ta knjiga je brez dvoma vplivala tudi na usmerjenost našega mladega izobraženstva v nacionalnih vprašanjih. Pokazala mu je dušeslovno zakoreninjenost naroda, pravičnost, da, biološko in psihološko najstarejši narodnostni razlik. Te knjigi je prevajalec dodal predgovor, v katerem je označil markantno osebnost Gustava Le Bona ter značaj in pomen njegovega dela. O njegovih novejših spisih je pisal lani v »Naši dobri Moderatus«, letos pa smo v »Jutru« (4. julija) poročali o knjigi »Les bases scientifiques d'une philosophie de l'histoire«, ki jo je ta čvrsti korenjak spisal kot 90leten starček. To delo ki podaja razumne njegove filozofije, je nameraval se nadaljevati; zasnovane je imel tri nadaljnje zvezke, ki jih je narekoval v stroj vse do zadnjega časa, ko se mu je približala smrt in ugasnil bistri um velikega vidca, socialnega misleca in naravoslovca. Z njim je odšel v večnost učenjak s širokega obzora in vzoren znanstveni pisec, kakor jih ima naša doba le malo.

Gustave Le Bon je bil po študijah medicne, vendar se je vse življenje bavil z drugimi rečmi in diagnoza socialnih stanj mu je bila vedno zanimivejša od ugotavljanja bolezenskih pojavov v človeku. Za mladlet let je veliko potoval, predvsem po vzhodnih deželah. Po nalogu francoske vlade je prestopal doberšen del Indije in zagonetni Nepal, neumorno proučujoč spomenike davnih narodov in zaščit kultur. Izdal je vrsto pomembnih knjig o starih civilizacijah: »La Civilisation des Arabes« (1884), »La Civilisation de l'Inde« (1887) itd. K proučevanju starih narodov so ga napotile antropološke študije, ki jih je gojil že kot medicinar. Na tem področju je zaslovel z delom »Recherches anatomiques et mathématiques sur les lois des variations du volume ou du crâne« (1879). Iz proučevanja starih kultur in izginulih ras se je razvil Le Bonov prvirno zanimanje za sociologijo. Tu se je lotil najmanj obdelanega področja: raziskaval je vpliv psiholoških dejstev na usodo družbe. Mišljenje in verovanje se mu je videlo poleg gospodarskih in bioloških pogovov važen čimbel pri preobrazbi družbe. V knjigi »Psychologie des foules« je Le Bon v marsičem odprl docela nov svet. Pokazal je življenje narodov in njega psihološke zakone v dokaj drugačni luči nego n. pr. kak »Völkerpsychologie« Wundtovega kova. Le Bon je raziskoval poideinevo psihologijo v zvezi z dušeslovjem množice in razkril vlogo, ki jo imajo množice z imanentno jim psiho v razvoju človeške družbe. Prav letos je minilo 50 let, kar je izšel njegov spis »L'homme et les sociétés«, ki je prvi pokazal, kako iznajdljiv in nevolarski duh tiči v tem sociologu. Poleg knjige »Les lois psychologiques de l'évolution des peuples« (1891) je brez dvoma važna tudi Le Bonova knjiga »Dozmes et Opinions«, kakor tudi njegovo bistro razčlenjevanje francoske revolucije. V današnjem času ko se lomijo stare socijalne in politične naprave in ko je množica važnejši, a tudi bolj uvaževani čimbel kot je bila kdaj prej, je Le Bonova skeptična filozofija o družbi vzlejo svojo enostranost čez mero, zanimiva. Tako ne bo nihče brez prid in vzpodbude za svoje mišljenje o današnjem svetu prečital Le Bonove razčlenbe položaja po svetovni vojni »L'évolution actuelle du monde«, čeprav bo na mnogih straneh prišel navzkriž s tem skeptikom demokracije, socijalizma, pacifizma in drugih danes tolikanj priljubljenih nazorov. Vleže temu, da je Le Bon odkrival zvesto stalnost psiholoških zakonov v življenju narodov, je vendar veroval v globoko izpremembo, ki jo čakajo človeštvo. Lahko torej sanjamo o bodočem človeštvu, pravi v svoji zadnji knjigi, ki se bo tako razlikovalo od današnjega kot se današnje razlikuje od rudimentarnih sledov prazgodovine.

Gustava Le Bona pa niso zanimali samo človeški odnosi in usode, marveč je svojega iznajdljivega duha in prodorno analizo obrnil tudi k fizikalnim silam; vneto je proučeval kozmične zakone in zapustil za seboj rezultate, ki jih komaj doseže nadpovprečen naravoslovni raziskovalec z vsem

svojim življenjskim delom. Njegova knjiga »L'Evolution de la Matière« je učinkovala kakor razodetje in marsikak, takrat še novotarsko — drzen izsledok ali podmena, se

danes šteje med obče priznane znanstvene teorije. Velik, genijalen človek je z Gustave Le Bonom zatonil v večnost.

Nova uprizoritev opere „Carmen“ Značaj in smisel novega stila v naši operni režiji

Jutri, v nedeljo 20. t. m. bo premijera opere »Carmen«. Ker bo zaradi svoje vrstne režije in novega Zupanič — Strlofovega prevoda poseben dogodek v našem kulturnem življenju, je uredništvo naprosilo režiserja gosp. Krefta, da popiše svojo režijo.

Medtem, ko je naša drama v hitrih skokih po svetovni vojni sledila kakor v režiji tako v igalski in inscenacijski umetnosti zahtevam modernega teatra, je ostala opera z najbistrij izjemami v tradicionalni, okostnili obliki. Velike pridobitve operne režije Stanislavskega niso pri nas skoraj niti znane, kaj še, da bi se upoštevale. Opera je zmes raznih umetnosti, toda vedno mora biti teater in ne koncert v kostumih, kakor se ponorčava iz nje Stanislavski. Znani ruski operni igralci Saljapin pripoveduje v svojih spominih, kako mi ni šlo v glavo, zakaj bi ne mogli v operi igrati prav tako kakor igrajo v drami Shakespearea. To se pravi: ne peti pri rampi, ampak igrati.

»Cim bolj sem se poglobljal v opero Musorgskega, tem jasneje mi je postalo, da je tudi v operi mogoče igrati Shakespearea... Cim večkrat sem igral Borisa Godunova, Ivana Groznega itd. ... tem bolj sem bil prepričan, da mora igralec v operi ne samo peti, temveč tudi igrati svojo ulogo, kakor igrajo v drami. V operi je treba peti kakor govoriti.« Tako Saljapin. Sicer pa je stvar jasna: Shakespeare in mnogi drugi so pisali drame v verzih — torej v nenaturni govorici kakor je sicer nenaturno petje v operi — in vendar ga igramo in ne samo deklamiramo. Prav tako Stanislavski. On zahteva od pevca, da pozabi na grlo in prepensko mreno. On mora peti, kakor da govori, ker edino potem bo dosegel resničnost dogajanja.

»Večina pevcev misli samo na »ton«, kakor oni sami nazivajo dobro postavljen in zapeto noto. Njim je potreben glas zaradi glasa samega, dobra nota — zaradi dobre note... Pevci... ne znajo lepo govoriti. Zato je po večini lepota njihovega petja pokvarjena iz vulgarne dikcije in izgovorov. Često beseda pri petju sploh propade. Toda beseda je bila tema komponistova, a muzika — posledica podoživljata določene teme. Beseda je kaj — muzika samo »kako«. Osnovna tema — to je beseda — mora biti poslušalec v operi razumljiva in ne samo takrat, kadar poje poedinec, temveč tudi takrat, kadar je teret, sekstet ali ves zbor...«

Operni pevci mora prav tako doživljati igrati kakor dramski. »Zato grešijo tisti pevci, ki si pred vstopom svoje arje čistijo nos ali grlo mesto da bi doživljali, kakor govori uvodna muzika arje... Večina pevcev poje v tem tempu in ritmu, v drugem — maha z rokami in tretjem in čustvuje v četrem. Da združijo muziko, petje, besedo in dejanje v eno, ni potreben zunanji, fizični tempo — ritem, temveč notranji, duhovni. Njega je treba čutili v zvoku, v besedi, v dejanju, v gesti in premikanju, v vsem...« To so kratki citati izkušnega režiserja Stanislavskega, ki je s svojo režijo dvignil moskovsko opero nad vsemi svetovnimi. Opera je postala pri njem spet teater. Seveda se je moral pri marsikateri stvari komponist umakniti. In zakaj? Zato, ker večina njih komponirajo po libretih, ki so jih napisali šušmarji in ne dramatik. Najboljša muzika nič ne pomaga v teatru, če ni libreto

dobro in dramatsko pisan. Prav tako, kakor je za dramo mnogo premalo, če je pisana samo v lepih in zvenceh verzih.

Original »Carmen« je pisan z vmesno prozo. To je za interpretacijo prekleto važnost. »Carmen« je muzikalna drama, kakor bi morale biti vse opere. Recitative je skomponiral Guirand za dunajsko uprizoritev. Vsebinsko se v razmerju do proze, ki jo naj nadomestuje, zelo slabi. Francozi jih še danes ne pripozna in še vedno igrajo »Carmen« s prozo in ne z recitativi. Prav tako Rusi. »Carmen« je nastala v dobi, ko je v vsej svetovni umetnosti začel prevladovati realizem. Umetniki so se otresli namišljene romantike in se povrnil v življenje. (Dostojevski, Tolstoj, Flaubert, Zola, Ibsen itd.) In Bizet sam pravi: »Več realizma, ker namišljenemu miljeju se ne morem prilagoditi.« »Carmen« je realistična drama iz sevilske proletarske četrti. Po risanju okolja, kar je bilo za takratne realiste najvažnejše, se da primerjati z Gorkega dramo »Na dnuc«. Premijera je bila tudi realistično opremljena in je zato propadla, kajti takratno pariško operno občinstvo, »stavljeno iz višjih krogov, se ni moglo sprijazniti s slabo obleko Carmen in njenih tovarišic. Skratka — ni se moglo sprijazniti z njenim realizmom, ki se je drznil pokazati čisto življenja tistih, ki sicer v gledališču ne morejo. Danes smo, hvala bogu, že nekoliko naprej... »Carmen« je ljubavna tragedija in ne kako zgodovinsko ali špansko nacionalno delo. Vsi, ki so na njej delali, so Francozi in v libretu se marsikje pozna, da španskega življenja niso dobro poznali. Središče »Carmen« zato ni kak nacionalni kolorit, temveč ljubavna tragedija — torej nekaj povsem občečloveškega. Zato je razumljivo, da so igrali n. pr. v Nemčiji »Carmen« v modernih oblekah... Zakaj bi to bilo kaj posebnega? Tudi Ibsena igramo tako, a vse se godi danes, ker je najvažnejše tisto, kar je »občečloveško« in ne lokalni kolorit. Znana nemška uprizoritev »Carmen« je v Darmstadt, kjer igra glavno ulogo bivša članica ljubljanske opere — ga. Mitrovičeva. Drugo dejanje se tam godi v baru itd. Rusom je ustvaril »Carmen« — Stanislavski. Režiral jo je nekoliko stilizirano — in dramatsko predelano. Osnova moje režije je povsem realistična. Dejanje sem poživil s tem, da sem ga postavil v povojno, nemirno Španijo. Do zdaj se je mislilo, da so vojaki na straži pred kasarno, v resnici je že desetletja v sevillski tovarni nastanena vojaška straža, ker so delavci vir vseh nemirov. (Glej Andersen — Neng.) Po solnčni Španiji. José je samo podčastnik in je v II. d. že degradiran. Iz-hodiščne moje dramatske predelave je Merimejeva novela in original opere s prozo. Tradicionalna, lahko bi rekel operetna oprema »Carmen« izhaja od njih gledališč, ki so po neuspeli krstni predstavi obleka Carmen in tudi druge osebe v lepe obleke, jo prilagodila »višjemu« občinstvu itd. Lahko bi jim očitali, da so naravnost potvorila milje, v katerem se mora vršiti vsa tragedija. Drugi primer: Torero Escamillo. Iz njega so napravili nekakega romantičnega viteza v raznih nemogočih kostumih. In zdaj čujte, kaj pravi španski torero sam o sebi: »Vedite torej... ni, bikoborec... izhajamo skoraj vsi iz revnega ljudstva. Ljubezen do bikoborbe in strah pred gladom, to sta povsem sorodni stvari... Če bi prišel na svet v premožni hiši in ne... v revni družini na vasi v prvini Toledu, kaj bi bil postal? Vse, kar hoče, samo torero ne... Samo dve poti sta bili pred menoj, ali postati torero ali zločinec. Jaz nisem hotel ostati večni siromak... (Insua: Zenska, torero in bik st. 99, 101.) Dragi moji, tako nam je šla vsa romantika po copate! Občinstvu znanega toreadorskega kostuma nikoli niso nosili na ulici itd. Lahko bi napisal brošuro o nemogočih stvarih, ki jih je vnesel v »Carmen« konservativni, danes že okostneli stari teater. V II. dej. vidimo (že v originalu), da je postala Carmen pevka v beznici Lillasa Pastje. Zato sem prenesel težko baleta v II. dejanje. Zadnje dejanje se godi pred enim izmed delov arene, kjer so blazine in bufeti. Toreadorsko ovorka za občinstvo ni vidna. Šteje namreč do štirideset ljudi na konjih in peš. To je iz materialnih razlogov (statistika) in zaradi majhnega odra pri nas nemogoče napraviti. Zato navzgori stvorijo špalir tik pred rampo in igrajo, kakor da gre povorka skozi občinstvo. Ker je nastop Escamillea brez povorke nesmiseln in nemogoč, zato je iz poslednosti

njegov prizor, ki vsebuje za dramo povsem nevažnih par besed, izpuščen. Španec bo podpisal to še zaradi tega, ker se torero pred bikoborbo ne sme sestati z žensko, ker prevladuje pri njih skoraj zakonjena prazna vera, da mu ženska prinese nesrečo, kar coski libretisti ali niso znali ali pa niso hoteli upoštevati.

Iz vsega navedenega lahko sklepate, da sem se k Bizetovemu originalu vračal in ga z novo realistično današnje Španije še celo poživil, izhajajoč iz osnovne teze, ki mi jo je dal Bizet sam, ko je rekel: »Več realizma, ker namišljenemu miljeju se ne morem prilagoditi!« Človek mora tudi v umetnosti imeti pogum, gledati življenje tako, kakršno je in se ne izgubljati v megleni sferi romantike, o kateri je že Tolstoj dejal, da je samo laž in strahopetni beg pred resničnostjo življenja.

Bratko Kreft.

Razstava kluba Brazda v Mariboru

Maribor, sredi decembra.

Vsak ljubitelj umetnosti bo z resničnim zanimanjem stopil v nekam preveč skriti kotiček Uniona, kjer so mariborski likovni umetniki razstavili svoja najnovejša dela. Včr jih pravkar ustanovljeni klub »Brazda«. Poizkus, da se umetniki organizirajo in kot skupine predstavljajo občinstvu, je treba iskreno pozdraviti, zakaj prejšnjemu individualizmu, ki je umetnika izoliral v družbi in ga kazal kot neko posebnost, ki je sama sebi namen, je odklenalo že zdavnaj. Samo združeni bodo umetniki dosegli svoje smote. Kakor vse kaže, je »Brazda« v večji meri izraz potrebe po organiziranem družbenem uveljavljanju nego združenje enotno usmerjenih umetnikov. Razstava namreč pričuje o dokaj različnih stremljenjih in umetnostnih izrazih.

Razstavili so: Viktor Cotič, Anton Gvač, Karel Jirak, Ivan Kos, Janez Mežan, Franc Ravnikar, Albert Širk in Ante Trstenjak. Številno najjačje je zastopan Anton Gvač. Njegove pokrajine in tihožitja razodevajo akademsko usmerjenost. Je zelo dober, sila natančen risar; prav tako vzdržan in skoraj že hladen je v barvah. Slike gledaš z zanimanjem, a otrepi se ne moreš ob nobeni. Čenrav so v običajnem smislu. Iene. Morda našemu času ne ugaja več tako statično dolemljena sveta in naravno — verno izražanje. Pogrešamo nemira, ki je znak naše dobe. Ta element zaznavaš v olinih Alberti Širka, ki je razstavil vrsto motivov iz Skoplia. Njegova umetnost je dinamična; za njegovi slikami vedno čutiš temperament in iskanje. V tehniki je živahen in interesanten; ponekod bi mu to ali ono očitali, toda ne moreš mu odreči, da zna s svojim čopičem čiviti kot nož in pri tem dati enotno oboležje. Z harvami je prej potrtan kot skop; rad slika figure in je zlasti s svojimi skopjanskimi motivi mikaven udeležnik te razstave. — Cotič le razstavlja pet olj in tri akvarele. Med njimi »Vrhovna pozorenost velika študija v olju« »Kristus v templju«, ki pa če se ne motim, ni naš najnovejši Čotičev del. Za razliko od Gvača je Cotič bližji impresionizmu in zato živahnejši, vendar so razstavljena dela premalo izrazita, da bi pokazala umetnikovo osebnost v vsej polnosti. Zdi se ti kakor fragmenti ali pa kot ostanki na mizi, ki je morda bila kdaj boseto nogrnjena.

Ivan Kos in Janez Mežan kažeta viden nanos. Kos je razstavil pretežno akvarele, pa tudi olje in risbe. Najbolj goji krajinarstvo, skuša na se uveljaviti tudi v portretu. Njegov »Berač« je dokaj markantna risba. Slika v olju »Pred nevihto« te pritisli, da se ustaviš pred dobro rešenim barvnim problemom neba in pokrajine tik pred poletnim viharjem. »Bukov gozde me ni mogel niti malo otrepi. Več povedo nekateri Kosovi akvareli. — Mežan je zanimiv akvarelist. Njegove barve kažejo umetniški temperament. Zastopan je z motivi iz mariborske okolice in z naših planin. — Ante Trstenjak je to pot razstavil samo pet slik, med katerimi je v olju »Portret otroka«, živo, tehtno delo, trije akvareli so posvečeni Prekijji, ki je dobila v njem prav dobrega pejsajista, četrti akvarel pa daje motiv iz Kraljevice. Karel Jirak je razstavil tri slike v olju; »Slepec« je po svojevrsnem pojmovanju figure prav tako zanimiv kot »Ribiči«, ki bi s svojim morskim ozadjem dali dobro zasnovano in moderno izvedeno kompozicijo, če ne bi motila mezza v ospredju: zdi se, kakor da sta narejena iz lesa in postavljena pod teraso. Škoda, da je Jirak razstavil tako malo. — Kiparstvo je zastopano samo z Ravnikarjevimi osnutki spomenika kralja Petra. Kdor se more navdušiti za avtorjevo misel, svobodna mu volja: pisec teh vrstic bi si želel kaj drugega.

Ta kratki predel mariborske razstave nima večjih pretenzij nego podatki bežne vtise, ki jim je merilo zgolj individualni okus. Vsekakor je želeli, da bi se mariborski umetniki še tesneje strnili in se pozneje grupirali tudi po sorodnih umetnostnih stremljenjih ter se tako uveljavili v slovenski umetnosti tudi v kvalitativnem posledu. Samo tako organizirani si bodo pri pridobitvi vidnejše mesto, ki ga ne bo nihče mogel zanikati s problematičnim očikom »umetnostnega provincializma«.

Dogodek v jugoslovski filozofski literaturi je po sodbi kritikov prevod Kantove »Kritike čistega uma«, ki ga je izdala založba Geze Kohna v Beogradu. Prevod v srbohrvaščino je oskrbel beograjski vseučiliški profesor dr. Nikola M. Popović. Teško jezikovno preizkušnjo ki jo daje čitatelju, se bolj pa prevajalen izviren Kantovega nesmrtnega spisa je prof. Popović po mnenju kritikov prebil vprav izborni. Njegov prevod je vzoren in zasluži pozornost zlasti zaradi enotno izdelane filozofske terminologije. V tem pogledu bo ta prevod pravilno učbenik za vse, ki pišejo v srbohrvaščini in rabijo filozofsko terminologijo.

Enostranski pregled hrvaške književnosti. »Društvo sv. Jeronima« v Zagrebu je izdalo pregled hrvaške književnosti iz peresa Mate Ujevića. Najnovejši »Savremeni« je objavil ostro kritiko tega tudi v nekem slovenskem listu pohvaljenega spisa. Recenzent dokazuje takšno tendencioznost in pomanjkljivost tega spisa, da bi bilo napak, če bi kdo izmed naših ljudi po njem presojal hrvaško književnost.

Glasovi o jugoslovanskem književnem sodelovanju

V Beogradu je izhajala »Biblioteka jugoslovanskih pisacov«, ki je napovedala da bo izdajala zbrane spise posameznih pisateljev. Nje besede »jugoslovanskih pisacov« so pomenile, kakor si mogel videti iz programa, »srpskih in hrvaških pisateljev«, ker v program niso bili sprejeti tudi slovenski pisatelji. V nekaterih listih je že bila o tem beseda. Zdi se, da so slovenski pisatelji izključeni samo zaradi tega, da bi se izognili prevajanju. A s slovensčine je za srbohrvaško občinstvo vsekakor treba že prevajati! Tako so opustili, da bi bil za to zbirko preveden eden največjih jugoslovanskih proznih pisateljev — Ivan Cankar, med tem ko v tujih jezikih, n. pr. v nemškem, doživljajo njegovi spisi po več izdanih in se razpečavajo z veliko trgovsko reklamo kot prvotna socialna književnost novejših dob. V tem času pri nas prevajajo nekatere tuje pisatelje kot socialne in njih spisi se zahtevajo in prodajajo z velikim uspehom, a o Cankarju komaj kdo kaj izve iz pomanjkljivih učbenikov. Prevedeni sta, če se ne motimo, samo dve knjižici novel.

S. M. Stedimlja, »Savremeni«, št. 16—18.

Dejstvo je, da slovenski književni časopisi ne prevajajo in ne prinašajo sodobnih srbohrvaških pisateljev, zlasti že ne starih, med tem ko kdaj pa kdaj zabeležijo in sicer prav kratko, včas celo površno, posamezne važnejše umetnostne in kulturne dogodke, da bi se kdaj spustili v podrobnejše obravnavanje in razpravljanje. Ta brezbriznost se jim ne bi mogla odpušiti, če ne zaradi drugega pa zato, ker na ta način obračajo hrbet tudi tistemu majhnemu številu pisateljev, s katerimi bi se bila morala seznaniti slovenska publika, če se že na veliko seznanja z mnogo slabšimi rečmi. Dalje je splošno slovenske knjige v krajih izven njenih etnografskih meja v zavisnosti od izmenjavanja literarnega sodelovanja, kar bi uredniki časopisov morali spoznati. Sicer pa v srbskih in hrvaških listih zelo često srečujemo slovenske pisatelje v prevodu in v originalu, pa nas to dejstvo vzpodbuja k vprašanju, čemu neki se abstinirajo od naših pisateljev?

S. M. Stedimlja, »Savremeni«, št. 16—18.

»Gadje gnezdo« v luči angleške kritike

Prva angleška kritika o Levstikovem »Gadjem gnezdu« je izšla dne 5. decembra v angleški literarni reviji »Time and tide«. Spisal jo je znani angleški kritik Ronald Fraser, ki pravi o tej slovenski knjigi tole:

»Gadje gnezdo« je bilo spisano in objavljeno med vojno. Ker je takrat še deloval avstrijski cenzor in je nepredvidno pretljala ječa, je moral Levstik, kakor sam pravi v uvodu, izpušiti najljubša poglavja svojega prvotnega načrta, ostalo pa okmiti. Knjigo, ki jo ima zdaj v rokah, je spisal v štirinajstih dneh. Pritisk, pod katerim je bil Levstik, je nemara blagodejno vplival na pisatelja in umetnika in kot propagatorja. Ob takih okoliščinah spisana knjiga si čitatelja popolnoma osvoji, tako da pozabi kaditi in piti. Pri čitanju mu zastaja diih in v njem se prebujajo vse prvobitni človek. Snov je prav za prav še neobdelana in čustva teh na zemljo vezanih ljudi te strašno zagrabijo. V primeri s to knjigo čelo vidimo, kako intelektualistično in sofisticirano, skratka: kako prefinjeno je bilo naše vojno trpljenje in kako daleč so se prebivalci naprednih industrijskih dežel, celo oni, ki še bivajo na kmetih, oddaljili od zemlje in tistih, ki jih zemlja reže. Tisti, mislim, katerih narava je prav toliko preveč razvita v eno smer, kočkar je naša narava preveč razvita v drugo — namreč v intelektualno. Ljudje, ki o njih čitamo v tej knjigi, so nam tuji. Razumemo jih le v toliko, koliko imamo čustvenih izkušenj; povsem intelektualističnemu bralcu skoraj ne bo mogoče razumeti poglavja, v katerem se Kastelklna podzavest projicira v vizijo Kristusa. Toda prave ljubzenske scene med Kastelklnimi sinovi in Galjotovimi hčerkami, sveže kakor aprilski veter in polne utripa, bodo ganile vsakega čitatelja; in v knjigi je vse polno svetlih pokrajin. Po toliki strastnosti in trdosrčnosti, po tako globokem čustvu za svoje sinove, ki je podobno mistični združnosti z njimi, pride Kastelklna smrt s prirodno nežnostjo, pričakovana in pozdravljena po nji sami:

»Saj čutim, kako se napenja kladevec, da udari mojo zadnjo uro. In čemu je ne bi? Mali grunt je oskrbljen; želela sem, da bi bila tudi na velikem se pri žetvi, ali zdaj kaže, da bosta slavila praznik vidva sama in drugi, ki so bolj spočiti od mene. Trudna sem, spaneč me sili, tisti globoki, dolgi, ko zraste človeku trava iz sra...«

Prav originalno je, kako Kastelka, kadar pripoveduje o svojih razgovorih z vragom, vedno pravi, da jo nagovarja vrag: »gospa Kastelka«. Ta vlnudnost je gotovo samo spodobna nasproti ženski njenega kova.

Jeon de la Fontaine, Basnl. III. knjiga. Prevaj Ivan Hribar. (V samozaložbi.) V platno vezan izvod stane din. 43.—) V večeru svojega življenja, na odmoru od dolgoletnega političnega dela se je g. Ivan Hribar lotil prevajanja največjega klasičnega pesniške zbirke, ki se imenuje »basene«, Francoza Jeana de la Fontainea. Njegove basne so ena izmed redkih stvaritev pesniškega duha, ki ji niti stoletja z vsemi svojimi izpremembami socialnih in kulturnih pogojev človeškega življenja ne morejo vzeti prvotnega leska in bleśka. Zakaj morala, ki jo je La Fontaine vnel v svoje gibčne in vseskrat mične verzce, se pretežno tiče onih strani človeškega življenja, ki jih ne morejo izpremeniti niti največje revolucije. Basni Jeana de la Fontainea so potemtakem pesniško delo, ki snada v literarno zakladnico vsega človeštva: v njih je znanje, modrost, lenota. S tretjim zvezkom ki je nedavno izšel v lčni opremi, je Ivan Hribar nadaril Slovincem celotno basni tega velikega klasičnika, ki je našel najboljšega učenca, kakor se nam zdi, v Rusu Krivovu. Knjigi je dodal prevajalec daljši uvod, v katerem nas seznanja z življenjem La Fontainea, zaradi popolnosti pa je prevedel še njegov spis o Ezovu pisec prvih basni, ki je na, kakor vse kaže, basnoslovna osebnost Kotika je prevajalec usnel njegov slovenski La Fontaine, sam sodijo kritiki naših književnih revij, tehtajoč dobre in slabe strani Hribarjeve prenositve. Mi samo opozarjamo na to zaslužno delo.

Victor Hugo: Notredamska cerkev v Parizu

Prav sto let je minilo letos, kar je degradiral Hugo v prekipajočem romantičnem zanosu sloviti zgodovinski roman »Notre — Dame de Paris«. Izšel je v času, ki ni bil za lepe umetnost nič kaj ugoden. Pustošili sta vstaja in kolera. Končavala se je revolucija in začenja reakcija. A kljub največji duhovni depresiji in materialni krizi je bil uspeh tega veledelela nepričakovan, ogromen, popoln. Njegova literarna zmaga je bila sijajna. Knjiga si je naglo osvojila Francijo in z njo ostalo literarno Evropo. Kakor je bilo bore časopisje, ki je izhajalo v neznanem formatu, okupirano z dnevnimi dogodki, je vendar hitelo objavljati o novem delu najbolj navdušene članke. Kosale so se Revue de Paris, Revue de Deux — Mondes, Mercure, l'Avenir, itd. Posebno mladinci (Hugo je bil vodja romantične šole!) so se vneli za roman. Entuziasmične članke so pisali Lamartine, Sainte — Beuve, Michelet in drugi. Celotna nasprotniki romantične struje so morali delo v svojih napadih v množecem hvallati. Edino stari Goethe, ki ga je sicer hvalil, ni bil prepričan, da se je vnel tedaj le še za to šlo lepoto, seveda ni mogel odobravati nebrzdane romantične fantazije. Priznal je Hugovo talent in mu je le zamerjal, da je zašel na »nesrečno romantično pot«, ni mu pa odrekal zgodovinskega znanja, pripovedniškega daru in silne fantazije.

»Notre — Dame de Paris« je delo trajne vrednosti, ki se čita danes prav z istim zanimanjem, kakor pred sto leti, in je roman z velikim literarnim vplivom. V duhu romantične šole je vzbudil za manje za srednji vek in za vse vrste umetnosti: slikarstvo, kiparstvo in zlasti stavbarstvo, katerega nekakšno zgodovino predstavlja. Kulturn uspeh tega dela je bil poseben, da se je začela posvečati odločje več pažnja narodnim stavbarskim spomenikom.

Noben umetnostni zgodovinar bi ne mogel napisati pariški stolnice lepše zgodovine, noben slikar bi ne mogel pokazati našim, čem tako predočiti, kakor je to storil Hugujevo pero. Orijska cerkev z okrašenim in ilustriranim pročeljem, ki dviga svoji dve glavi tako visoko navpik, ki jo obdaja toliko nepremičnih kamenitih pošasti, ki ima kakor oči plameteča okna in rozete, v katero done zvonovi, kakor bi hoteli razodevati človeško dušo, je nekakšna glavna oseba te knjige; prav kakor bi živela; živa njena dekoracija je. Samo pesniška Hugujeva duša je lahko dahnula v roman življenje tej veliki postavi, ogromnemu delu človeka in naroda, stvaritvi, odeli v obilne listarske umotvore. Vsak njen kamen je list narodne zgodovine in list znanstvene in umetnostne zgodovine sploh.

In kdo bi mogel zgraditi in predočiti srednjeveški Pariz z večjo točnostjo, mu izkopati stare hiše točno po barvi in obliki, zarisati njegovim zgradbam tonozganske meje in za prepreči z neznanskim labirintom njegovih ulic. Njegov Pariz začvi pred nami v grandiozni celoti kakor tudi v podrobnostih in nas nazadnje z močeno simfonijo vseh svojih zvonov naravnost očara.

Kateri narod bi ne bil ponosen na delo, v katerem gleda svojo prošlost, moralo, civilizacijo, naivnost, praznovreje, ceremonije, psihologijo svojih prednikov? S tem romanom je Hugo mojstrsko odkril docela neznan srednji vek v vse njegovi goloti. Oromno stvaritev je postavil v tisti svet šele, ko ga je sam v vseh smereh raziskal. Predelal je vse zgodovine, kronike, listine, zvoznike, račune, inventarje. V njem je skoraj vse resnično ali vsaj verjetno: vse se v njem ujema z dobo: obleke, ki jih nosijo junaki; pesmi, ki jih poje; denar, ki jim žvenketa v žepu. Celotni njih imena niso izmišljena: arhitekt Claude Frolo je živ, njegov bratce Jehan je živ, Mihael, Giborne, Izabela.

Thierry sta živela; da ne omenimo bedne figure dramatičnega in satiričnega posnaka Petra Gringoirja.

Razplet romana samega je rajen. V uvodu »zapisa« grška beseda »Ananke« (usoda) je pisatelj osnovna nit in mu neusmiljeno preganja vse simpatične osebe in pardonira samo indiferentne. Pozna se, da je imela tedaj l'Erole du desespoir (šola obupa) gospodujoč vpliv.

Notre — damska cerkev vzgaja na zunaj pošastno pokvečeno, na notraj pa plemenito btič z angelskimi vrtilinami, zvonarja Quasimoda: ona gleda notranje boje arhidiakona Clauda Froloja, ki se mu oglašja kri in ga »grabi usoda«; ona sprejme v zaščito po krivici na smrt obsojeno, v tragični ljubezski zmoti živčeno nežljivo kratotico Esmeralda. Tragična dosegla vrhunec, ko se spozna Esmeralda s svojo šestnajst let pogrešano materjo, spopadajo jo »Podganje luknjec, prav tedaj, ko pridejo ponjo vojaki, da jo odpeljejo na viselce.

Posebno Quasimodo in Esmeralda sta popolnoma izvorni kreaciji, ki imata malo primerov v literaturi.

Nastopi in samogovori pesnika Gringoirja so ena sama posrečena satira. Viharvi stotnik Phoebus, razvajeni dijak Jehan, Claudov brat, in nazadnje krvočolni kralj Luidevil XV. ter njega krvniki in sodniki, vsi ti značijo so kakor izklesani. Potem pa, s kakšno silo slika Hugo grandorne prizore: podstava misterija, volčev norčevskega papeža, napad beračev na notre — damske cerkev, da rešijo svojo Esmeraldo, in Quasimodovo obrambo! Pa konec! Nad njim so še Hugovie nasprotniki najbolj zgrajali. A čeprav pretrese človeka Quasimodova in Esmeraldina smrt do mozga, je vendar za Quasimoda prostovoljni skupni grob z Esmeraldo tako veličastna, da se v tisme bralcu globoko v dušo ter ob spominu nanj še dolgo razelablja o skrivnostih usode.

Dr. J. T.

ŠAH

Urejuje dr. Milan Vidmar

Ljubljansko šahovsko življenje je sedaj osredotočeno v akademskem klubu, ki se je utabil v »Narodni kavarni«. Njegov turnir za prvenstvo v Ljubljani je v polnem teku. Še pred Božičem bo končan.

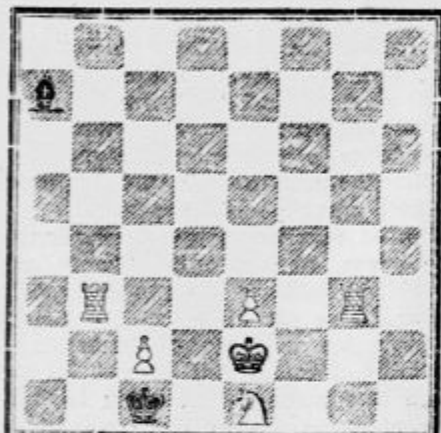
Ljuba borba se je razvila v tem mlademu turnirju. Po dovetem kolu sta vodila gg. L. Gabrovšek in Milan Vidmar ml. Nedvomno sta najboljša zastopnika najmlajše naše šahovske generacije. Akademski naš šah pa je sploh zelo lepo vzkli. Celo vrsto močnih igralcev nam je dal. Prav gotovo nam bo dal tudi mladega šahovskega mojstra.

V širnem šahovskem svetu pa je zavladala tišina. Svetovna kriza je zamorila tudi šah. V Hastingsu bo sicer tudi letos božični turnir. Angleži žilavo drže svoje tradicijske prireditve in božični turnir v južni Angliji je že postal kos angleške tradicije.

Svetovni prvak dr. Aljehin nastopa »in-spectatorem« potovanja okoli sveta. Že v Ljubljani je govoril o tem svojem potovanju. Zdrži ga bo z igranjem partij. Njegov parnik bo namreč brezlično prenašal poteze onih klubov, ki se bodo po zemeljski obli spustili v junjsko borbo s šahovskim cesarjem. Zanimiv poskus! Gotovo bo ta nova oblika šahovskih prireditev svetlo dobrodošla. Izdatno bo Aljehin s svojimi potovanjem poživljal otopljeni šahovski svet.

Berlinski kompozit dr. Zepher je priobčil zanimiv tropotečni problem, ki ga danes prinašam. Kompozicija šteje med one, ki jim zunanja oblika ni poglavitna stvar, pač pa ideja. Problem ni lahek.

a b c d e f g h

Bel: Ke2, Th3, Tg3, Se1, c2, e3 (6 figur)

Črni: Kc1, La7 (2 figuri)

Mat v treh potezih

Črni kralj je pat, nobene poteze nima. Beli ima ogromno premoč. Človek bi mislil, da mora biti eksekucija preprosta stvar. Toda predpis treh potez je oster. Črni lovec je izredno spretna figura. Težko mu je priti do živega. O tem nas prav hitro uverijo preprosti poskusi.

Napad ima več potev. Važno je, da pred vsem ugotovimo, katera figura sploh more služiti napadu. Trdnjava na b3 prav gotovo ne. Saj je vendar njen posol omejeval črnega kralja. Skakač tudi ne. Čuvati mora kmeta na c2.

Kralj? Nikakor ne. Saj kralj kralja nikdar napasti ne sme. Kmeta itak ne prhajata v poštev za napad, ker stoji črni kralj za njima. Ostane nam tedaj samo še trdnjava na g3.

Ta trdnjava je zares popolnoma svobodna. S tem se izdaja kot napadalna figura. Stoji pa nedvomno nerodno, zelo od rok. Kako naj se prikopliče do črnega kralja? V treh kraljskih potezih!

Če si pozicijo pazljivo ogledamo, bomo našli več zanimivih možnosti. Trdnjava gre lahko na a-linijo, na pr.: Tg3—g5—a5—a1. Druga možnost bi bila: Tg3—g5—b5 in Tg3—b1+. V oči nam silijo tudi zasedba c-linije s prosto trdnjavo. Zato potrebujemo dve potezi. V tretji bi potem skakač lahko dal mat na d3, ker mu trdnjava odvzame skrb za kmeta na c2.

Ista ideja se pa da uresničiti tudi na drug način. Trdnjava se lahko postavi na g2. Beli kralj se nato umakne na f1 in kmet na c2 je zopet varovan. Skakač ima tudi v tem primeru zadnjo besedo.

Vse to pa ni tako preprosto kakor se zdi. Poskusimo najprej prvo idejo, napad na a-linijo:

1.) Tg3—g4? La7—d4!

Pot na a-linijo je že zaprta. Če vzame trdnjava lovec, je črni pat. Če ga vzame kmet, je črni prav tako pat. Napad se je torej že ponesrečil.

Poskus 1.) Tg3—g5 se razbije na odgovor 1.) — — — La7—b6! Lovec moti vedno Problem ima svoje skrite nevarnosti. Zelo podobni so lovečevi manevri proti poskusom trdnjave utaboriti se na c-liniji. Prav za prav prepričanje lovec vedno hkratu napad na a- in na c-liniji.

Kako pa je z zadnjo, zgoraj skicirano idejo? Tudi to je treba poskusiti!

1.) Tg3—g2? La7—d4!
2.) Ke2—f1 La4—b2!

Napad je odbit. Vražji problem! Trdnjava na g3 mora vendar začeti svoje manevre po g-liniji. Nobenega smisla ne bi imela poteze na f3 ali pa na h3. Kombinirati bomo morali več napadalnih možnosti. Predvsem pa bomo morali lovec krotiti na bolj premeten način.

Poskusiti smo poteze na g4, g5 in g2. Ostanejo nam še polja g1, g6, g7 in g8. Ogledajmo si jih! Na g1 trdnjava premalo grozi. Napadu ne koristi tam dovolj:

1.) Tg3—g1? La7—c5
2.) Ke2—d3 Lc5×e3!

Črni se je zopet rešil. Čim poskusi beli kralj ščititi kmeta na c2, je skakač ob važno polje d3.

Na 1.) Tg3—g6 ali g8 odgovori črni La7—b5 oziroma b8. Lovec je v obeh primerih zaradi pata nesotakljiv. Obakrat pa črna a- in c-linija. Silno je spreten in napadalni neprijatelj.

Očitno imamo samo eno pravo potezo:

1.) Tg3—g7!!

Kaj grozi? Nič in vse. Beli prepusti črnemu neoprijeto izbiro. Črni naj pokaže, kam bo lovec krenil. Po lovečevi potezi si bo šele trdnjava izbrala pravo pot. To je ideja. Lovec se mora krotiti sam!

1.) — — — La7—b8
2.) Tg7—b7! Lb8—poljubno
3.) Th3—b1+ in mat

To je oči napad na b-linijo.

1.) — — — La7—b6
2.) Tg7—b7 Lb6—poljubno
3.) Th3—b1+ in mat

Zopet napad na b-linijo.

1.) — — — La7—c5
2.) Tg7—c1 Lc5—poljubno
3.) Se1—d3+ in mat

To pot si je lovec izbral napad na c-linijo.

1.) — — — La7—d4
2.) Tg7—d7! Ld4—poljubno
3.) Td7—d1+ in mat

Zanimiv napad na d-linijo.

1.) — — — La7×e3
2.) Ke2×e3 Kc1—d1
3.) Th3—b1+ in mat

Izredno zanimiv problem, ki kaže novo obliko boja trdnjave proti lovecu.

Sport

Predavanje o smučarstvu

Ker je bilo za prvo predavanje o smučarstvu tako ogromno zanimanje, da mnogo poslušalcev ni moglo v dvorano, je SK Ljubljana sponzoriral predavanje z isto temo v dvorani Delavske zbornice. Tudi topot je bilo predavanje zelo dobro obiskano, dokaz, da je zanimanje za smučarstvo pri nas res ogromno in da se ta panoga krasnega sporta vedno bolj širi. Predavatelj, popularni sportni delavec g. Ante Gnidovec, je v poljudnem, skoraj dve uri trajajočem predavanju orisal zgodovino smučarstva, podal nekaj momentov iz historijata našega smučarstva, prešel nato na tehniko smučanja in na lepote ter estetske užitke tega sporta. Med drugim je izjavil:

Ključ temu, da je smučarstvo eden najstarejših sportov, je v resnici zelo mlado. Ravno letos se bje ogorčena peresna borba med smučarskimi zgodovinarji. Glavno besedo ima švedski profesor Wiekland. V borbi, ki se je v glavnem vodila med Fini in Švedi, so pa sedaj posegli tudi orvežani. Po zgodovinskih najdbah je ugotovljeno, da je smučarsko orodje, to so smuč, stare okrog 4000 let, kljub temu je pa smučarstvo mlad sport in je baš sedaj šele nekako v razvoju. Seveda ne velja to za severnjake, temveč za Nemce, Čeha, Poljake, Švicarje in dr. Če pa govorimo o razvoju, ne smemo prezreti jugoslovenskega smučarstva, ki je najmlajša datuma in ki se je začelo razvijati šele po vojni.

Cemu vse to smučarsko gibanje? Cemu to velikansko zanimanje mladih in starih za okorne dilce? Je to moda? Je to samo prehodni pojav?

Ne! Smučarstvo je potreba, je veren odraz naše dobe, je silen klic po nateri prirodi. Brez velike reklame, brez agitacije postaja to gibanje ogromno. Temu notranjemu klicu matere prirode sledijo milijoni, ne samo intelektualci, temveč fizični delavci, ki beže od dela in mrtvih strojev v prirodo. Smučar je v najžejši zvezi s prirodo, odprti mu je ogromen prostor božje narave, solnce in čisti zrak sta mu velika prijatelja.

Avtor se je nato na široko dotaknil sporta, ki je za nekateri še vedno problem in poudarjal, da je res čudno, da se ali še pri nas najdejo ljudje, ki s kratko potezo peresa ali besede izrečejo čez sport svoj anatema. Človek bi mislil, da zaradi napadov na sport trpi to gibanje, v resnici je pa baš narobe: razširja se z neverjetno naglico in ne pomaga nič pred to resnico skrivati glavo v pesek.

Smučarstvo samo je sezonski sport, ki

mu je omejen samo kratak čas pozimi. Narodi z daljšo in sigurnejšo zimo, glasi se verni in pa oni v goratih predelih Alp, imajo boljše pogoje za razvoj tega sporta. Zanimivo je, da je srednjeevropsko smučarstvo še zelo mlado in da tu prednjačimo Jugoslovenci z Blokami. Že Valvazor nam je lepo opisal bloško smučarstvo, ni pa povedal, če je bilo domačega izvora ali če je bilo presajeno k nam s severa. Švedski profesor Wiekland trdi, da so smučarstvo zanesli k nam Švedi v 30-letni vojni, obstoja pa tudi domneva, da je prišlo k nam iz Rusije.

Predavatelj je nato v širših obrisi poročal o zgodovini smučev ter poudarjal, da smo Slovenci najstarejši smučarji v Srednji Evropi. Komp. ka bloškega smučarstva, kjer je zibelka našega smučarstva, obsega kakih 35 vasi. Ker leži bloška planota kakih 700 do 900 metrov visoko in so tam pozimi visoki snežni zameti, je prebivalstvo prisiljeno, da rabi smuč za prometno sredstvo. Oprema je primitivna: široke bukove dilce, za strme žica.

Dva para naših smučev sta bila poslana tudi v smučski muzej v Fregnesatoru pri Oslu, ki hrani vse raritete smučarji ter tudi smuč raznih polarnih raziskovalcev, tako Amundsenov in dr. Da je pa bloško smučarstvo zraslo najbrž doma, je tudi dokaz pristna domača terminologija.

Predavatelj je nato podal sliko o prvih smučarskih prireditvah v Srednji Evropi, zlasti v Nemčiji ter o črtal borbo med tako zvano norveško in lilienfeldsko borbo glede načina smučanja. Prva je zagovarjala uporabo ene, druga dveh palic. Zmagala je norveška teza. Dotaknil se je tudi smučarskega treninga poudarjajoč, da je glavni pogoj za razvoj v dobrega smučarja tek (Skifahrt). Tek je osnova in najbolj važna prvina smučanja. Današnja moderna doba glede načina izvajanja smučanja ne zahteva določenih form, smučarstvo se razvija mirno, brez hrupa. Vsek je prav za prav svoj tehnik, vsek ima (kraj svoj stil itd. Pri nas in tudi splošno najbolj znana je tako imenovana arberška šola Hannsa Schneidra in Solfedra. Glavne značilnosti so pri smuku na široke smuč, niki počep itd.

V razčlenjenem poročilu je nato predavatelj o črtal tehniko kot enega glavnih pogojev za razvoj v dobrega smučarja, se obregnil v kvarno stremenje in lov za rekord in poudarjal, da je treba za smučarstvo sistematične in redne priprave. Oporazil je tudi na temeljit zdravniški pregled, ki je vedno potreben in se dotaknil tekmovalstva. Tekme so zrcalo naše dobe, avtor je pa mnenja, da mora za smučanje veljati pravilo: pred 20. letom ne bi smel noben smučar tekmovali na 20 km ali pa na daljše proge, do 18. leta največ na 8 km, od 18. do 20. leta pa na 10 do 12 km. Mladina naj bi tekmovala samo na kratkih progah, v skokih, smuku in slalomu.

Glede skokov je avtor mnenja, da so vrhunc smučarske umetnosti ter vrhunc sporta sploh Lajku se zdi, da so skoki zelo nevarni sport. Vendar to ne drži, kajti baš pri skokih se priprati procentualno manj nesreč kot pri drugem smučarstvu.

G. Gnidovec je nato podal še sliko ogromnega razmaha smučarstva pri nas. Segavo in mikavno opisal življenje, šoge in običaje smučarjev, bivanje v planinah in po kočah ter užitke in občutke smučarjev, ki se preprosto razpoloženi vračajo z izletov domov. Na tihih solčnih vsehah po stanah vsaj za hip človek, resnično človek brez človeških slabosti, tak, kakor ga je ustvarila priroda. Daleč stran od lažike, kulture, od vse banalnosti in nečimernosti vsakdanjosti.

Zanimivo predavanje je izpopolnilo okrog 100 skioptičnih slik.

Reprezentanca I. razreda: Ilirija

Za prihodnjo nedeljo se nam obeta zanimiva prireditve. Reprezentanca ljubljanskega prvega razreda, sestavljena iz najboljših igralcev Hermesa, Slovana, Grafike in Jadrana, pomeji svoje moči s prvim moštvo Ilirije. Kakor smo se mogli prebrati v jesenskem prvenstvenem tekmovalju, razpolaga vsak izmed imenovanih klubov z več prvostinskih, talentiranih in tehnično dozorlih igralcev, tako da se more iz istih formirati zelo močna enajsterica. Aranzirani so celo uverjeni, da bo predstavljala reprezentanca I. razreda slovenskemu prvaku Iliriji najmanj enakovrednega nasprotnika.

Tekma se vrši ob 14.15 na igrišču Ilirije z običajno predtekmo juniorjev.

Posobni vlak k otvoritvi Smučarskega doma Ilirije je zagotovljen. Uprava Ilirije sporoča vsem prijavljencem kakor tudi vsem zamudnikom, da je posebni vlak v Rateče—Planico zasiguran. Vlak bo vozil iz Ljubljane definitivno v nedeljo 20. t. m. po naslednjem voznem redu: Voznja tja: Ljubljana gl. kol. 6.35, Ljubljana gor. kol. 6.48, št. Vid-Vižmarje 7.03, Skofja Loka

„ŽIVLJENJE IN SVET“ v novem letu

Zaključuje se deseta knjiga našega obzornika. Z novim letom se prične enajsta knjiga, ki bo izhajala kakor doslej v tedenskih zvezkih v prenovljeni obliki.

Za novo knjigo smo si pridobili med drugim ilustrirano

Zgodovino v zrcalu poštne znamke

Ta serija sestavkov bo zbujala zanimanje roditeljev, učiteljev in filatelistov.

Mikavna zbirka zgodb, ki morajo zanimati vsakega človeka!

Malokdo ve, koliko pomena se skriva v skromni poštne znamki. Vsak odlomek naše serije vas bo iznova prepričal, da so znamenje zanimive tudi za tistega, kdor ni sam zbiralec ali zgodovinar-filatelista. »ZGODOVINA V ZRCALU POŠTNE ZNAMKE« je

vzgojno pomembna!

Presenetljiva!

Napeta kakor malokaj!

»ZGODOVINA V ZRCALU POŠTNE ZNAMKE« ima dvojno zaslug: prvič je nad vse mikavna za zbiralec znamk — in teh je nešteto — in drugič bo zanimala VSAKEGA BRALCA, ne glede na leta in spol. V teh sestavkih ne gre za tehnično opisovanje redkih znamk, ampak za tisto občo, CLOVEŠKO ZANIMIVOST, ki je vzrok, da se je zbiranje znamk tako razširilo in udomačilo.

»ZGODOVINA V ZRCALU ZNAMK« bo že s prvim nadaljevanjem postala

TEŽKO PRICAČOVANI VSAKOTEDENSKI DOGODEK ZA NAŠE BRALCE!

Nadalje bomo pričevali prav tako ilustrirano serijo

Tri minute potovanja

po vsem svetu, kar bo nedvomno zanimalo vse naše naročnike.

Navzlic izpopolnitvi vsebine našega obzornika ostane naročnina nespremenjena. — Celoletno (dve knjigi) Din 80.—, polletno (ena knjiga) Din 40.—, trimesečno Din 20.—, mesečno Din 8.—. Tudi za izmuznost ostane naročnina nespremenjena.

Uredništvo in uprava
tedenske revije

„ŽIVLJENJE IN SVET“

Knafljeva ulica št. 5.

7.20, Kranj 7.37, Podnart-Kropa 7.55, Radovljica 8.13, Lesce-Bled 8.20, Jesenice 8.50, Dobje-Mojstrana 9.06, Kranjska gora 9.20, Rateče-Planica 9.30, Voznja tja: Rateče-Planica 19.29, Kranjska gora 19.43, Dobje-Mojstrana 19.58, Jesenice 20.13, Lesce-Bled 20.49, Radovljica 20.53, Podnart-Kropa 21.10, Kranj 21.24, Skofja Loka 21.40, št. Vid-Vižmarje 21.53, Ljubljana gor. kol. 22.06, Ljubljana gl. kol. 22.10. Potniki kupijo na odhodni postaji žel. vozni listek do Planice, opremljen z železnimi postajnim žigom, ter se z istim listkom vračajo iz Planice. Polovična vožnja velja za vse potnike, ki vstopijo v Ljubljani. Potniki, ki vstopijo na vmesnih postajah do vključno Podnart-Kropa, dobijo vozne listke po posebni znižani ceni. Potniki, ki vstopijo na postajah Radovljica, Lesce, Jesenice, Dobje-Mojstrana, Kr. gora, odnosno se vračajo do teh postaj, morajo plačati normalno vožno ceno, ako nimajo posebnih popustov na podlagi izkaznic JZSS, SPD ali drž. žel. Za ta vlak veljajo vse one vozne olajšave, katerih se morejo potniki poslužiti pri rednih potniških vlakih. Predprodaja voznih listkov se vrši pri postaji blagajni v Ljubljani gl. kol. Smuka v Planici je zelo ugodna.

SK Ilirija poziva vse svoje člane, da se po možnosti udeležijo slovesne otvoritve smučarskega doma v Planici. Odhod v nedeljo zjutraj s posebnim vlakom ob 6.35.

Vremenske prilike v Kranjski gori. Barometer 763, temperatura —7, vreme jasno, 20 cm snega sreča, smuka dobra, v višjih legah idealna, skakalnica neuporabna.

Postava reprezentančnega moštva ljubljanskih prvostinskih klubov za nedeljsko tekmo s SK Ilirijo je: Logar (Jadran), Marchiotti (Slovan), Novak (Grafika), Košenina (Hermes), Volkar (Slovan), Kopalj (Grafika), Barducki, Škrajnar, Fluhar (vsi Hermes), Zajc (Jadran), Trobešek (Grafika), rez. Glavič (Hermes), Kosmač (Jadran), Lumber (Slovan), Stupica I (Grafika), Zadel Samo (Jadran), Serbec, Prešern (Hermes). Vsi imenovani naj prinesejo seboj v nedeljo samo čevlje. Oprema bo na igrišču v garderobi SK Ilirije. Tekma se bo pričela ob 14.15. Eventualne zadržke naj se tekmo današnjega dne sporoče telefonično na št. 34-77. Prosi se

TSK Slovan, da sporoči svoj pristanek ali zadržek za svoje igralce.

SK Ilirija. Za nedeljsko tekmo z reprezentanco ljubljanskega I. razreda naj bodo ob 13.45 v garderobi: Jakšič, Janez, Berglez, Unter, Belak, Vartič, Pogačnik, Ice, Sandi, Svetic, Košak, Pipan, Doberlet, Luce. — V ponedeljek 21. t. m. bo v posebni sobi kavarne »Evrope« ob 19. obvezen sestanek članstva nogometne sekcije v svrhu izvolitve sekcijskega načelnika.

SK Jadran. Danes ob 20. uri važen članski sestanek pri Sokliču. Vsak naj prinese klubovo opremo zaradi inventariziranja. Ker se bo razpravljalo o zimskih treningih in brzoturnirju ste vsi obvezani priti. Za nedeljsko reprezentanco so določeni naslednji: Logar P., Kosmač, Zajc, Zadel, Odbor.

ASK Primorje (nogometna sekcija). Danes ob 18.30 morajo biti pred Emono Jančigaj, Svetic, Jug II., Zemljak, Slamič, Pišek, Hasl, Golob, Svetic, Jug I., Uršič, Peterlin.

SK Svoboda (Ljubljana) javlja članom, da je ustanovila zimsko-sportno sekcijo in šahovski odsek. Poziva vse, ki se zanimajo za zimski sport, da se prijavijo pri predsedniku Svobode in Delavski zbornici. I. nadstropje. Prvo moštvo in rezervno nogometne sekcije opozarjamo, da se vrši v nedeljo od 14. dalje reden trening na igrišču ASK Primorja. Igralci morajo biti točno ob 13.30 v garderobi na igrišču.

krepi in zdravi
ZELODEC
LOVRO SEBENIK
Ljubljana VII.

čevlji
na obroke
Tempo

Salendrova ulica 6
Ce nas ne obiščete
zahtevajte potnika
Naša reklama —
naša poštna beseda!
peer

VIII št. 21400/31—100.

Razglas

Volitev senatorjev — določitev volišča

V smislu § 23 zakona z dne 30. septembra 1931, Sl. l. št. 408/61, je določila ljubljanska občinska uprava za volitev senatorjev, ki se vrši v nedeljo, dne 3. januarja 1932, da bo volišče za dravsko banovino v Ljubljani v poslopju mestnega načelstva. Dohod na volišče je na Mestnem trgu št. 2.

Mestno načelstvo v Ljubljani,

dne 18. decembra 1931.

15610

Naš preljubljeni soprog, papa, brat, stric, svak, gospod

Edvard Kuvec

veleposestnik

nam je po delgi mučni bolezni mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega pokojnika se bo vršil dne 19. decembra 1931 ob 15. uri iz hiše žalosti na tukajšnje pokopališče.

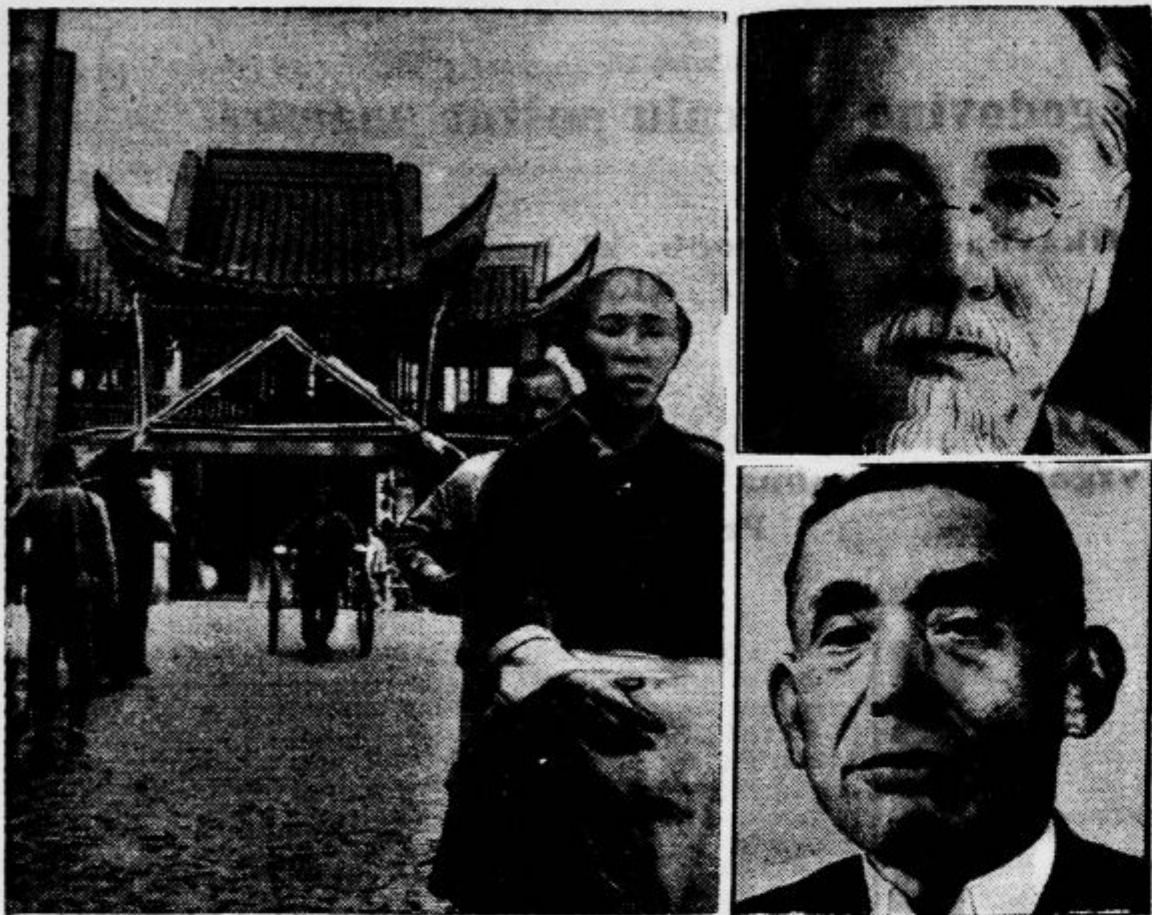
V Žalbi, dne 17. decembra 1931.

Fanči Kuvec, soproga; Dana, Sonja, Manja, hčerke, in ostali sorodniki.

Iz življenja in sveta

Dogodki na Daljnem vzhodu

Po odstopu generala Čangkajška kot predsednika osrednje kitajske vlade je prišlo do ostrih nastopov nacionalističnih dijakov v Nankingu, ki očitajo vladi slabost v odnosih z Japonsko. Dijaki so zavzeli kolodvor, zasedli javna poslopja in obvladujejo mesto. Levo: cesta v Nankingu. Desno zgoraj: novi predsednik kitajske vlade Lin Sen. Spodaj: novi japonski zunanji minister Kenkiši Jošigova

Možgani in inteligenca

Veliki ljudje imajo razmeroma manjše možgane nego mali ljudje

Naziranje, da izdaja visoko čelo visoko inteligenco, je že zelo staro. Znanstveni študij človeških možganov pa dokazuje, da takšna zveza med visokim čelom in inteligenco ne obstoja. Telesno moč je mogoče ugotoviti do neke meje z izmeritvijo mišic. Toda s samo izmeritvijo lobanje in proučevanjem njene oblike ne moremo oceniti intelektualnih sposobnosti možganov.

Misli, ki jih smatramo za rojene za visokim čelom, so prečestokrat produkt možganov v majhnih lobanjah. Byron je imel izredno majhno glavo z nizkim čelom.

Možganska masa, ki jo dozdnevno nakazuje širina čela, ni zanesljiv dokaz, da je ne nosilec globok in izvirne misle. Razmeroma veliki možgani z manjšim možganim sistemom so lahko vse kaj drugega prednost.

Veliki ljudje imajo razmeroma manjše možgane nego mali ljudje. Mnoge osebe, ki so nagnjene k epilepsiji ali duševnim in živčnim boleznim najrazličnejše vrste, so v fizičnem smislu intelektualno visoko razvite.

Turgenjev je imel velike možgane, toda največji možgani, ki so se primerili znanosti do danes, so pripadali zelo navadnemu človeku in drugi, skoraj enako veliki možgani nekemu slobodnemu. Največji ženski možgani, ki jih je raziskoval dr. Topinard, so pripadali duševno bolni ženski. Mnoga dejstva kažejo da so veliki možgani za človeka lahko vir nevarnosti.

Veliki možgani zahtevajo, če hočejo normalno delovati, mnogo krvnega in živčnega nadomestka. Majhni možgani se dajo prej oskrbeti s hrano in energijo nego veliki. Preiskovanja so dozdnevno dognala, da se dajo majhni možgani z vajo intelekta razviti v večje.

Ugotovili so, da imajo osebe z dobro razvitimi sposobnostmi običajno podaljšek v zadnjem delu glave namestu v sprednjem. To kaže očitno, da je teorija o visokem čelu z višjo inteligenco v nasprotju s to ugotovitvijo. Možgani genja so lahko veliki ali majhni, le da potekajo možganski zavoji harmonično. Čim več zavojov, tem finejši intelekt.

Koliko molekulov je v človeškem telesu

Ena sama stanica vsebuje najmanj 64.000 milijonov molekulov, a vsak molekul do 5000 atomov

Astronomijo imenujemo splošno znanost velikih števil. Toda številke, ki označujejo svetovje molekulov in atomov, so prav tako impozantne kakor tiste, s katerimi navaja astronom razdalje zvezd.

Biologi cenijo, da sestavlja človeško telo do 200 bilijonov stanic. Toda v kubičnem centimetru plina je kakšnih 27 trilijonov molekulov — to je še vse drugačno število.

Vsaka, človeška stanica je zgrajena iz molekulov in raziskovalec L. Snyder se je lotil težavne naloge, da jih prešteje. Vzel je n. pr. stanico v jetrih, ki obsega 75 do 100 kubičnih mikronov; mikron je tisoč del milimetra. Kubični milimeter jeter obsega tedaj 10.000 do 13.000 stanic. Ker je človeških jeter prilično za 1000 kubičnih milimetrov je lahko razvidno, do kakšnih števil pridemo že kar se tiče samih stanic, ki so v rosnem očesu nevidne, a vidne pod drobnogledom. Stanice vsebujejo kakor živa, snov sploh brčkone petino trde snovi, ostale štiri petine tvori voda, ki je tudi bistvena sestavina živega molekula.

Po Gautieru in drugih obsega beljakovinska stanica 5000 do 6000 atomov, njegova povprečna velikost pa je petinka milimikrona. Milimikron je tisoč del mikrona ali milijontina milimetra. Desetina milimikrona pa je povprečna velikost atoma.

mikrona pa je povprečna velikost atoma.

Po vseh teh podatkih, ki se bržkone skladajo z resnico, bi tedaj molekul beljakovine, ki šteje kakšnih 5000 atomov ogljika, vodika in dušika, imel premer 1,75 milimikrona. Verjetno je, da je še nekoliko večji, a nimamo sredstva, s katerim bi to lahko ugotovili. Premer jetrne stanice bo 7 mikronov, to se pravi 4000-krat več nego premer molekula beljakovine. V eni sami stanici, ki obsega 75 do 100 kubičnih mikronov, imamo torej nekako 64.000 milijonov molekulov in 300 bilijonov atomov. S temi 300 bilijoni atomov, ki so v skoraj neskončni mnogovrstnosti grupirani v 64.000 milijonov molekulov, se da mnogo pojasniti. Pri tem pa je jetrna celica razmeroma majhna. Celica, iz katere vzkljuje novo človeško življenje, je n. pr. skoraj 30-krat večja ker meri dve desetinki milimetra. Nje kubični obseg je torej 27.000 večji, to se pravi: v vsako človeško klično stanico bi lahko postavili 27.000 jetrnih stanic po 64.000 milijonov molekularnih življenjskih enot in v vsaki teh enot je zopet 5000 atomov. Kogar je volja, naj si izračuna, koliko atomov obsega klična stanica. Pred gorostasno številko, ki jo dobi, mu postane jasno, zakaj more biti takšna stanica nositeljica dednih lastnosti.

Velik požar v siamski prestolnici

V Bangkoku je nastal velik požar, ki je uničil okoli 500 hiš, med njimi tudi prostora neke inozemske banke. Na sliki: cesta v siamski prestolnici, v osadi svetovno znana pagoda

Steklena oblačila

Iz zelo tankih steklenih nitk je mogoče skovati neko vrsto svile; doslej so to stekleno svilo uporabljali predvsem kot toplotno zaščito pri parnih vodih itd.

Nemški patentni urad pa je podelil zdaj patent za oblačila iz stekla, ki so baje propustna za zdrave ultravioleto žarke. Odlej ne bo več potrebno da se slečeš, če se boš hotel v gorah ali ob morju obsejati — zadostovalo bo oblačilo iz stekla.

Koliko je novi izum res praktično uporaben, pa bomo šele videli — in tu bo imela svojo vlogo tudi cena novega blaga.

Bencin, ki se ne vname

Francoska izumitelj, Henry Bardele, tehniški ravnatelj zrakoplovbe Aero Union, in inženjer François Ferrier, sta odkrila nov kemičen način cepjenja molekul težkega strojnega olja. Dobila sta na ta način nov bencin, ki se vname samo pod vplivom izredne vročine.

Novo kurivo ne potrebuje nobenega razplinjevalca. Motor ga varka v obliki razpršene tekočine, ki spusti takoj po vsakem izstopu beta. Oseba letala proge Pariz—London, ki so tri mesece poskušala novi bencin, so ugotovila njegovo visoko kakovost. Novo kurivo bo baje popolnoma onemogočilo vse avtomobilске in letalske nesreče. Grmača, ki so jo polili s tem bencinom, je takoj ugasila. Razbeljeni železni drug, ki so ga namakali v novem bencinu, se je s sikanjem hitro shladil. Tudi dosežanju bencinu nevarne električne iskre niso v stanu vneti novo tekočino.

Oba izumitelja sta dokaj premožna. Nista prijavila nobenega patenta in sta preputala izum popolnoma brezplačno javnosti.

Novi španski zunanji ministar

Luis de Zulueta, dosedanj zastopnik španske v inozemskih misijah, je imenovan za zunanjega ministra nove Azanove vlade, ki sloni predvsem na levicarskih strankah

Svetniški kandidati

Rimska kongregacija obredov oznanja, da visi trenutno 551 procesov za proglašitev blaženosti, ki je prva stopnja na poti do svetništva. Pred desetimi leti je bilo število aspirantov za svetništvo znatno manjše — znašalo je samo 328 oseb. Poslovno področje kongregacije se je torej znatno razširilo, kar pa še ne pomeni, da se je človeštvo v tem času poboljšalo v toliki meri.

Največje število svetniških kandidatov je postavila Italija, namreč 271. Za njo pride Francija, ki predlaga za svetništvo 116 »ponižnih služabnikov božjih«, kakor se imenujejo vsi kandidati za svetniško čast. Med temi so trije papeži, in sicer: papež Benedikt XIII., ki je vladal od 1724 do 1730, papež Pij IX. in Pij X. Tudi tri kraljice so med njimi: Kunitunda, poljska kraljica, je umrla že 1298. Ostali dve sta v sorodu z italijansko vladarsko hišo. Prva je Marija Klotilda, sestra Ludovika XVI. Rodom iz Francije je bila omožena s sardinskim Karlom Emanuelom, ki je izgubil prestol v metu revolucije. Druga je Marija Kristina, mati napolitanskega kralja. Rodom je bila savojška princesa.

Ostali kandidati za beatifikacijo in svetništvo izvirajo po večini iz vrst intelektualcev, med katerimi nahajamo ljudi od vseučiliškega profesorja do nekega postajnega načelnika v Turinu.

Zimsko spanje živali

Spanje sesalcev — Umetno zimsko spanje domačih živali

Ze leta se znanstveniki intenzivno bavijo z vprašanjem zimskega spanja živali. To spanje se da povzročiti tudi umetno. Le manj visoko organizirani sesalci spe pozimi, a še to je odvisno od zunanjih okoliščin. Tako črni ameriški medved v newyorškem zooloju ne zapadejo zimskemu spanju, ker jim za to ni dana priložnost, dočim v mrzlih ozemljih svoje domovine tako trdno zaspe, da se jim želodec stisne v pravcati vzorec in živijo le na račun maščobnih rezerv v svojem telesu, ki so pa tudi prav velike.

Sesalci se v zimskem spanju zvijejo v kroglo, tako da jim more mrzli zrak čim manj do živega. Dihanje se omeji na neobhodno potrebni minimum, ki znaša pri manjših glodalcih komaj stotinko normalnega dihanja. Srčni utrip pade lahko na osemdesetinko, krvni obtok je tako minimalen, da priteče komaj nekaj kapljice krvi, če odpre kakšno odvodno žilo. Zimsko spanje je v nekaterih primerih tako trdno, da živali lahko izrežeš vso živec in se ne bo najmanj zganila. Izguba teže znaša pa n. pr. pri vervecih do 40 odstotkov.

Umetno zimsko spanje se da pri domačih živalih doseči s tem, da jih omamijo, potem jim pa vbrizgajo nekaj insulina. Mnogi glodalci spijo vso zimo po eni sami injekciji insulina.

Strah pred smrtjo

Letos je poteklo 140 let od smrti neke prikljubljene Giacoma Meyerbesera, avtorja oper »Hugenoti«, »Africanka« itd. Pariški listi se spominjajo, da je preganjala skladataja vse življenje ena misel. Hudo se je bal, da ne bi bil živ pokopan. Zato je stalo v njegovi oporoki: »Čim bo ugotovil zdravnik smrt, mora ostati moje telo štiri dni v postelji s nepokritim obrazom. Dva služabnika morata ponoči in podnevi neprestano opazovati, ali se ne bom zganil. V posebnem predalu moje pisalne mize leži osem srebrnih kraguljkov. Navežite mi jih na roke in noge. Navzoči bodo vsaj čuli svojenje če bi jim odpovedale od utrujenosti oči. Razen tega zahtevam, da mi bodo prerežali na peti dan

Predsednikova telesna straža

Novoizvoljeni predsednik španske republike Alcala Zamora je dobil posebno telesno stražo za čuvaje predsedniške palače. Na sliki: ministrski predsednik in vojni minister Azena nadzoruje novo stražo

Kako se merijo rekordi v aviatiki

Stainforthov rekord je izzval revolucijo v določevanju točnega časa

Hitrost raznih vozil narašča od leta do leta; z njo pa se večajo tudi težave za nje točno ugotovitev in kontrolo rekordov, posebno na majhne razdalje. Hitrostne rekorde za letala so do zadnjega merili na najmanjšo razdaljo 1 km. Ko so letala dosegla že tako hitrost, da so bile napake pri določanju z navadnimi urami v rokah najboljših časomerilcev neizogibne, so morali računati samo še z rekordi na najmanj 3 km. Ta sprememba je nekoliko pomagala, toda kmalu zopet ni zadostovala.

Človek je zmotljiv. Kadar je zaposlen pri računanju tako neznatnih časovnih odlomkov, se te svoje neprijetne hibe sploh ne more otresti. S kronometri, ki so bili v ostalem najpreciznejši izdelki, so ravnali pač samo smrtniki kot vsi. Kar ustvarimo si sliko časomerila na cilju! V podaljšku traku na cilju stoji z uro v roki in čaka trenutka, ko bo stroj švignil skozi. Kadar vidi — ali misli, da je videl — aparat na cilju, smukne iz možgan povelje v mišico na roki, da pritisne gumb na kronometru in se ustavi. Brez dvoma je minilo nekaj hipov od trenutka, ko je stroj pretrgal trak in je kronometer — po nalogu človeka na cilju — obstal na gotovi točki. Malenkost, toda s to bajno hitrostjo in na tako kratko razdaljo, je velika dovolj, da končni račun ni točen. Ker sta na cilju — zaradi kontrole — običajno dva časomerila, je lahko, da se ta napaka nekoliko popravi ali pa celo — podvoji.

Zadnji Stainforthov rekord v tekmah za Schneiderjev pokal je izzval pravo revolucijo v metodah za določitev točnega časa. Že s hitrostjo 600 km na uro prevozi letalo 33,3 m v petinki sekunde ali 166 m na sekundo. Stainforth je vozil pri zad-

njem rekordu 657 km na uro ali 182,5 m na sekundo. Tej bliskoviti hitrosti človeški živci in mišice niso mogli več slediti.

Mednarodna letalska zveza je dobavila že pred leti posebne avtomatične priprave za merjenje časa, toda praktično jih je uporabila prvič pri letošnjih Schneiderjevih voznjah — obenem s časomerilci po starem sistemu. Že ta prvi poskus je pokazal, da spada stari sistem z ljudmi že davno v staro šaro. Publik, ki je pri teh tekmah čakala na rezultate, oziroma samo rekorde, ker itak ni bilo konkurence, so razglasili novi rekord (621 km na uro) po ugotovitvi časomerilcev. Dva dni pozneje so s pomočjo avtomatičnih merilnih priporov določili oficijalno 610 km. In zopet je stroj slavil zmago nad človekom!

Kakšne so merilne priprave mednarodne letalske zveze, ne ve nihče. Toda Angleži so uporabljali tudi pri treningih precej slabe, tako da se da nekaj reči o principih teh najnovejših izumov. Časomerilec je v tem primeru fotografski aparat, ki snima istočasno obe zastavici na cilju in aparat, kadar vozi skozi, kakor tudi čas, ki ga je tamkaj prevozil. Kamera je na preži v zavetju tik za ciljem; izločanje je seveda urejeno avtomatično. Dočim ujame cilj in aparat na cilju fotografska plošča, beleži poseben trak po svetlikanju na najmanjše časovne odlomke. To svetlikanje je z električnim kablom urejeno, tako da ga beleži aparat na startu in cilju. Posnetki na ploščah in svetlobni trak ob robu dajo natančno sliko, v katerih časovnih odlomkih je aparat prevozil cilj. S temi podatki je potem izračun povprečnih hitrosti lahka stvar.

Te merilne priprave so zaenkrat še redke in zelo drage. Dokler se sistem ne poenostavi, ni verjetno da bi mogla pri drugih vozilih uporabljati preciznejša merila kot — kronometer v rokah navadnih smrtnikov. Tistih neizogibnih hib, ki izvirajo iz človeške zmotljivosti, pa itak ne bomo nikoli odpravili!

Dva francoska novinarja izginila v puščavi

Dva francoska novinarja, Leon Gerville-Reache in Roger Mathie, sta se po naročilu pariškega »Matina« napotila v notranjost Sahare, da bi natančneje proučila tamošnje razmere.

Iz Maroka sta odrinila na pot z oklopnim avtomobilom. Dospela sta do slane puščave med Regaum in Timbuktuem, kjer se začela področje suženjstva in tam sta neznanu kam izginila. Od 1. decembra ni od njiju nobenega glasu. Zadnje poročilo sta poslala 1. decembra po radiu. Javila sta, da so ju od dveh strani zajele tolpe roparskih nomadov. Ker sta izrazila nado, da se jima morda posreči uiti skozi pas pri Regaum, kamor pa nista prišla, sodijo, da so ju divjaški nomadi ubili in se polastili njunega vozila.

Smrt zaradi mraza

V Berlinu imajo nekakšno vrsto Galjevice, tako zvano »Laubenkolonije« in v njej se je te dni odigrala nenavadna tragedija bede. V neki iz desek zbiti kolibi je neki dvestletni otrok dobesedno smrznil na deskah. Prebivalci kolibe so tako revni, da nimajo ničesar in si doslej še niso mogli kupiti kuriva. Podpora, ki so jo dobivali iz sirotinskega fonda, je komaj zadostovala za preživljanje. Te dni sta odšla oče in mati čez dan z doma in sta pustila otroka v kolibi samega. Siromakek se je zatekel v neki kot, kjer sta ga našla roditelja zvečer zmrazjenega. Oče je bil nad usodo otroka tako obupan, da je takoj poskusil izvršiti samomor.

Požar gledališča

V najstarejšem kodanjskem gledališču je nastal ponoči velik požar, ki je uničil poslopje

Iz uredniškega koša

Skočbe. Bogatega uma so našli v njegovem stanovanju umorjenega. Lokalni list je poročal o tem med drugim sledeče: »Za srečo je bil umorjenec deponiral denar in dragocenosti v banki, tako da ni utrpel večje gnotne škode.«

Vsak dan ena

»Ali slišite, gospod stražnik, to nebesko godbo?«
»Na kateri valovni dolžini pa se guglje?«

V potapljaškem zvonu 200 m globoko

Nov globljiški rekord so dosegli v St. Margheriti Ligurski, kjer so spustili potapljaški zvon, napravo inž. Galeazzi 200 metrov pod gladino. Njegova naprava prihrani potapljaču mnogo truda. Druga prednost Galeazzijeve naprave je dober razgled. Se v globini 185 m ni rabil potapljač nobene umefne svetlobe. Mogoč je v aparatu štiti na raznih instrumentih brez posebnih pripomočkov.

C. Schmidt:

Mesto mrtvih v Jukatantu

Roman.

Besede so bile tako tihe, da v tistem trenutku nisem vedel ali jih je sploh izrekla. Po Violinih pripravah sem videl, da bi me radi tudi tukaj delj časa zadržali, nego morem ostati; zato sem kratko rekel, da sem prišel samo toliko, da napovem za drevi sebe in Irido v goste in da Kamila nekaj vprašam. Spremil me je do voza.

»Čuj, Kamil, povej mi, ali imata številki 13 in 20 v življenju Majev kak poseben pomen?«

Začuden me je pogledal.

Menda se ne misliš začeti ukvarjati z učenimi študijami? Seveda pomenita ti dve številki nekaj važnega. Iz dvajsetorice tednov po trinaest dni sestoji leto tega rodu. Ali si zdaj zadovoljen?«

»Najlepša hvala! Tedaj do drevi!«

Hitro sem odbrzel proti Welleslejevi vili. Dogovorjena ura še ni bila minila in Iris me je sprejela z besedami:

»Veseli me, da ste tako točni, gospod Stormish.«

Odvedla me je v salon. Spotoma ni rekla niti besedice. Očividno se je bilo nekaj zgodilo. Vsa lahkotnost in površnost njenega vedenja je bila izginila. Njene jasne, višnjeve oči so gledale resno, da, skoraj žalostno, ko mi ponudila stol.

»James mi je povedal, kaj ste tam doživeli. Prosim vas, povejte tudi meni — vse, od trenutka, ko ste se odpeljali, pa do vrnitve.«

Ustregel sem njeni prošnji, kolikor sem mogel, čeprav me ni zelo veselilo, ker sem moral ves čas skrbno paziti, da ne bi s kako besedico pokazal, kako dobro poznam Nedove prave namene.

Očividno jo je bila Nedova smrt hudo pretresla in nehoti sem jo vprašal:

»Gospoda Mortona ste najbrže dobro poznali?«

»Da, dobro sem ga poznala.« je odvrnila. »saj je bil mnogo-krat pri nas. James je imel z njim skupne kupčije. Strašno je, ako mora človek mlad umreti... Jaz ne bi hotela!«

38

Stresla se je in njene oči so se tesnobno uprle vame, kakor da bi me prosila pomoči.

»Vendarle bi bilo bolje, da vam ne bi bil ničesar povedal,« sem rekel. »Zelo vam je šlo do živega.«

»Čigav je, E... zdaj?«

»Samo Jamesov. Oh, da ne bi bila nikoli videla te nesrečne ladje!«

»Ne,« je nemirno dejala, »bolje je, da vem.«

Zelo pobita je bila videti; da bi jo razvedril, sem ji pozno popoldne ponudil, da se peljeva v clauderiški grad na obisk.

»Morda bi lahko spet nekoliko plavala,« sem dodal.

»Plavala — ne! A Kamila in Violo lahko obiščeva, da.«

A videti je bilo, da niti to sredstvo ni zaleglo. Noč je bila lepa in topla. Sedeli smo na terasi. James je bil prišel proti večeru za nama. Pogovor se je sukal okoli Violine svatbe. Vsi so se udeleževali veselega čebljanja, še stara gospa se je nekoliko zdramila iz svoje tihe udržanosti — le Iris je bila molčeča in resna in čutil sem, kako se je njen pogled časih opazujoče upiral vame.

Obšlo me je prepričanje, da je le na pol verjela moji zgodbi — da sluti resnico — in da čuti nevarnost, ki razpenja svoje nevidne mreže okoli Welleslejeve hiše.

Potem je morala biti sama kriva — vsaj delno sokriva Jamesovih in Mortonovih zločinov!

Prej nego po navadi smo se odpravili spat. Če si tako dolgo prenočeval v travi, ti je prava pernica za izprembo kaj dobro došla.

John me je moral drugo jutro dokaj dolgo buditi iz spanja. Ura je kazala že šest.

»Vraga, John, ali se ti meša? Rekel sem ti, da me zbudi šele ob osmih.«

»Commander Smith hoče govoriti z vami.«

»Kaj? Tako zgodaj!«

»Da. Ne da se odpraviti.«

»Nu, v božjem imenu ga spusti noter.«

Southatlantski policijski oblastnik ni bil videti posebno dobre volje, ko je stopil k moji postelji. Podal sem mu roko.

»Nu, kako je bilo?«

»Klavrno, prekleto klavrno!«

»Kako to?«

»Nikogar ni bilo!«

Sedel sem pokoncu.

»Tedaj ste premalo pazili.«

»Premalo pazili!« me je oponesel. »Bila je jasna, zvezdna noč, na vsakem rtu je stala straža, vsa skrivališča so bila polna naših patrolnih čolnov, niti najmanjša veslaška lupina nam ne bi bila ušla. Le njih ni bilo, gospod Stormish, ali razumete?«

»Razumem. A zaradi tega vam ni treba obupati. Priti morajo, če ne drevi, pa jutri ali pojutrišnjem zvečer. Do nadaljnjega bodite vsako noč na straži.«

»Vrag naj vzame te lopove!« je zamrmral in odšel iz sobe.

Pravkar sem se hotel obrniti na drugo stran, da bi dohitel zamujeno spanje, ko se je vrnil John.

»Gospod Wellesley bi rad nujno govoril z vami. Pravi, da takoj pridite. Zelo važno je, pravi.«

Kaj sem mogel drugega kakor vstati? V spalni obleki sem šel v Jamesovo spalnico, ki je bila v istem nadstropju.

Našel sem ga bledega, z upadlimi lici, pri odprtem oknu. Tudi on je bil še v spalni obleki. Tako izpremenjen se mi je zdel, tako star in prepadel... In zdajci sem uganil, kaj je z njim: ta človek je bil kokainist!

Brez besede je pokazal na sliko nad svojo posteljo. V platnu je tičala puščica.

»Deveta,« je zamrmral.

Skrivnostni maščevalec je bil točno prišel — bolj točno, nego sem pričakoval. Mislim sem, da se ga je nadejati šele zvečer ali ponoči, in sem imel za ta primer tudi že svoj načrt. Jamesa bi bil posadil na ugodno mesto, tako da bi bil mogel Indianec samo z določenega drevesa streljati nanj. Na poti k temu drevesu bi ga bila potem z Dickom zaskočila. O vsem tem zdaj v mojo veliko nejevoljo ni bilo več govora.

»Ali je bilo okno vso noč odprto?«

»Ne, zaprto je bilo. Ko sem se zbudil, je bilo odprto.«

Velika božična prodaja
raznih ostankov polne, baržuna, barhenta, spile i.t.d. po znatno znižanih cenah!
A. & E. Skaberne

V nedeljo 20. i. m. bo trgovina odprta!

ODEJE

deke, plašči, obleke, predpasniki, kombineze, trikotaja, nogavice in manufakturno blago po najnižjih cenah v trgovini

Marija Rogelj, Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 26

15534

Srečna želja Vaše rodbine je, da dobi za božične praznike ali novo leto dober radio aparat.

Nudim za to priliko najmoderneje radio aparate, svetovno znanih tovarn.

3cevnji radio aparat na baterije z zvočnikom, akumulatorjem, anodno baterijo za božično ceno Din 1500.—

Velika izbira radio aparatov, vdelanih v zvočniku od Din 1.600— dalje.

Oglasite se v naši specialni radio trgovini 15389

Jugošport

LJUBLJANA, Dalmatinova ulica št. 13.

Božična darila

v slaščičarni Košak

Prešernova ulica

Cenjenim posetnikom so na razpolago vse vrste vedno svežih slaščic. Sprejemajo se naročila na najfinejše specialitete, kakor razne kreme, sladoled, parfait itd. 15582

Cene izredno nizke!

Na novo vpeljana kava, čaj, čokolada. Ob nedeljah in praznikih odprto tudi popoldne

OGLEJTE SI V VELIKI IZBERI!

Delniška pivovarna Sarajevo

ISOE dobro ohranjen, že uporabljan

parni kotel

po možnosti sistema Babcock - Wilcox, s pregrevalcem s kurilno površino 135 do 150 m², 12 do 15 atmosfer. 15463

AFRANA

ŠIVALNI STROJI

na dolgoročno odplačila samo pri G. Holländer k. d., Zagreb, Martićeva ul. 4 (poleg Borze).

Sprejememo še nekoliko sposobnih zastopnikov. 15340

Specijalna trgovina

ROKAVIC in NOGAVIC

A. PERKO, Aleksandrova 4. — Pasaža.

Nappa podl. od Din 55.— naprej. — Bernberg svilene nogavice od Din 35.— naprej.

Sprejema vse vrste rokavic v popravilo in čiščenje. 15594

Solidno in poceni

kupite

božična darila

kakor tudi perilo, potrebščine za turiste in potovanja le pri trvdki

Ivan Samec

Mestni trg 21

15436

Zahvala

Ob neizmerno tragični izgubi naše predrage hčerke, predobre sestre in svakinje, nad vse skrbne in iskreno ljubljene mamice, gospe

OTILJE DOBELŠEK

so nam bili v tolažbo številni ustmeni in pismeni izrazi toplega sočustvovanja.

Posebno zahvalo smo dolžni prečastitemu gospodu pastoru Miaju iz Celja za njegovo tolažeče ravnanje in globoko občuten poslovilni govor ob odprtem grobu, pevskega zboru Sokolskega društva št. Pavel pri Preboldu za v srce segajoče žalostinke, ravnateljstvu, uradništvu in delavstvu tekstilne tvornice v Preboldu za številno spremstvo in še prav posebno za ljubko skrbnost, s katero so se zavzeli za osirotelo deco, in vsem darovalcem prekrasnih vencev in cvetja na prerani grob Končno se zahvaljujemo vsem sočustvujočim znancem in prijateljem, ki so spremili tragično preminulo pokojnico na njeni zadnji poti in nudili uteho težko prizadetim ostalim.

Za pismeno izraženo sožalje pa izrekamo najtoplejšo zahvalo narodnim poslancem iz dravske banovine.

Vse pa prosimo, da ohranijo blagi pokojnici časten spomin!

V Kranju, dne 20. decembra 1931.

15573

Zalujoči starši, osiroteli otroci in ostali sorodniki.

HUMANIK

nudi

195:-
LAK

195:-
BOKS

LJUBLJANA, Dunajska cesta 1a.
CELJE, Aleksandrova cesta 1.
MARIBOR, Gosposka ulica 17.

RAZGLAS.

Urbarska Z. Z. Nedelišče imade u svojoj šumi Kuršanski Lug na prodaju hrastovog drva na rastu, sposobno za svaku gradnju u debljini do 30 cm.

Drvo odgovara za male šlipere, a osobito za grunholz.

Reflektanti za kup toga drva mogu svakim danom dobiti sve potrebite informacije kod Predsjednika Urbarske Zajednice u Nedelišču.

U Nedelišču, dne 13. decembra 1931.

Zemljišna zajednica Nedelišče,

15569

Predsjednik: Vukšić Andrija.

Za Božič

nudim ravnokar dospela lepa darila, in sicer:

lepe moderne lestence v niklu, krasne namizne svetilke iz lesa in kovine ter ampelne za spalnice,

dalje: likalnike, kuhalnike, grelne blazine, električne peči, razne grelce za vodo, kuhalne plošče, masažne aparate, aparate za elektriziranje, čistilne aparate za parketna tla ameriškega izvora itd.

Se priporoča

15579

IVAN BOGATAJ

trgovina z elektrotehn. predmeti

LJUBLJANA, Kongresni trg št. 19, poleg nunske cerkve.

**Oglasi v „Jutru“ imajo
siguren uspeh!**